

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Het Leven Vande H. Maghet Geertrvyt Abdisse Tot Eisleben

Gertrudis <de Helfta>

T'Hantvverpen, [1607]

Het Eerste Boeck Der invloedinghe des Godtdiensticheyts: in het vvelcke ghehandelt vvort vande Heylicheyt, ende verheuentheynt der deughen, vvar door de Stichersse des boecs is vermaert ghevveest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43080

H E T
E E R S T E B O E C K D E R

invloedinghe des Godtdienstic-
heyts: in het vvelcke ghehandelt vvort
vande Heylicheyt, ende verheuentheynt
der deughden, vvaer door de Stichter-
se des boecs is vermaert ghevveest.

Voorreden der navolghende Boecken.

DE N wtreycker van alle hec
goet, den vertroostenden H.
Gheest, die alwaer, in wat ma-
nieren, ende alst hem ghelieft,
toegheeft: ghelijckerwijs hy
voor hem verkieft het alderbequaemste se-
creet, alwaer hy werckt, ende veropenbaert
sulcs alst hem ghelieft: soo beschickt hy oock
de bequaemste middelen, ende tijt, waerdoor
hy wilt veropenbaert hebben, t'ghene hy
eerstmael tot veel menschen profijt int hey-
melijck ghesproken heeft. Doch dit zijn wy
meest ghewaer worden in sijn dienaresse S.
Geertruyt, de welcke hoe wel die ouervloe-
dighe, ende gheduerighe ghebenedijdinghe
A Godts

S. Geer-
truyt.

VVāncer
desen
Boeckge-
schreue is

Profijt vā
desen
Boeck.

Godts niet opgehouden en heeft haer te be-
soecken, ende haer met menichvoudigh
verlichtingen te vernieuwen, so ist nochtan
dat sy niet en heeft begeert, dat alle t'gene da
sy in haer ghevrocht hadde t'samen, endeaer
een yghelijc soude openbaer wordē. VVael
by het oock compt dat desen geheelen Boeck
niet en is beschreuen geweest, op eenen tijt
want het eerste deel is beschreuen naer he
achste iaer van dat sy haer gratie ontfanghen
hadde. Het ander deel is ten eynde gebrogh
int twintighste Iaer. Maer hoe vriendelijc
dat de Heere beyde dese stuckē op dese twee
tijden ontfinck, dat heeft hy met sijn mede
weerdicheyt verthoont. VVāt alst eerste ge
schreuen was, ende sy dat met heel groot
oetmoedicheyt den Heere beuolen hadde
soo heeft sy gehoort dē Heere haer antwoor
den. Niemant en kan van my wegh nemen
den memorie-Boeck des ouervloedicheyt
mijnder Goddelijcker soetichz. Eñde Heer
heeft hier noch by ghevoeght seggende: All
devote mensche, die door begeerte vā geeste
lijckē voor ganck in desen Boeck willē lesen
die sal ic soo tot my treckē, en so met my ver
binden, dat hen duncken sal, dat sy dien nie
anders als onder mijn handē en sullen lesen
Ende daer by honck hy noch, waer dat twee
in een bladt van eenen boeck te samen le
sen, daer ist nootzakelijc dat den eenen den
anderens adem gevoele, soo sal ick ooc in my
trecken

trecken de Geest en begeerten vā dien, die in dit Boeck leeft om beneerstinge der devotiē: waer door sal gebeuren, dat het binnenste vā mijne goedertierentz oter hē sal beweeght worde. en wederō so sal ic so geweldelic mijn Godthz in hem geesten blafen, dat sijn binnenstē mensche door mijnen Geest vernieut sal wordē. Maer ooc so wie in sulcker voegē vt desen Boeck yet sal schrijuen, so menighmael als hy dat sal doe, sal ic in hē schieten de schichten der minnen, die in sijn herte ende reyne; ende soete verheuginghen mijnder Godtheyt sullen voortbrenghen. Voorder als t'weede deel vā desen boec geschreuen wert, en sy hier op de wille des Heerē versocht, te weten, die door haer alte grooten ootmoedichz voorleggende haer verworpen thz beschaet was: so heeft de Heere haer seer liefelijc vertroost, onder ander dingē daer byvoegende: ic heb v gegeuen tot een licht van het volck, op dat ghy mijn salighmakinge moegt sijn van t'wterste des aertrijcs, welcke sy verstaende van t'Boeck dat doen ter tijt nauwelijcs begoft vvas, haer ootmoedelijck verwonderēde heeft geseyt: En hoe ist mogelijk o Goet dat yemāt vercrygē sal t'licht des vvetenschaps vvt desen Boec, die ic voor my genomē heb nuz te volmaeckē; nademael het my so regē is voorder te schrijue, dat ic ooc vvey nigh datter geschreuen is, vā sinne bē niet te late vvtgāe. V Vaer op de Heere geantvvoort

Het presijt vā yet vvt desen Boeck te schrijuen.

Ootmoedicheyt van Sinte Geertruyt

heeft : Doen ick Hieremiam den Propheet verkoos, hoe wel dat hem dochte dathy noch de gratie des welsprekentheys, noch de bescheydenheys en hadde, segghende : Och och, ick ben een kint, ick en kan niet spreken soo ist nochtans dat ick door sijn wtspraak en volcke en de Conincrijckē verbeter hebbe. Indier voegen ooc soo wie ick voorghe nomen hebbe door v te verlichten, met he licht mijnder kennisse, ende de rechte waer heyt, ist om moghelijk dat hem dese wel daet soude ontrocken worden, want niemā mijn voorschickinghe beletten kan. Dus di ick voorschickt hebbe, die hebbe ick ooc gheroepen, ende die ick gheroepen hebbe di sal ick oock rechtveerdigh maken, ende da op sulcken maniere alst my ghelieft.

ad Rom.
c. 8. v. 30.

Item op eenen anderen tijdt als sy haer beneerstighde, om vanden Heere te vercrijghen door het Gebedt, dat hy haer soude toelaten, datse soude moghen verbieden den Boeck niet gheschreuen en soude worden, ende dat meest, om dat sy nu soo seer niet ghepraemt en werdt doorde ghehoorsaemheyt van haer ouerste, als sy wel een weynigh tijts te vorē wert. Den Heere heere haer seer minnelijck geantwoort seggende en weet ghy niet dat die door mijnen willegedwongen wort, dat die bouen alle ghehoorsaemheyt gedwongen wort? Nademael dat y kennelijck is dat mijnen wille die niemā

en kan wederstaen, so bevolen heeft, dat desen Boeck geschreuen soude worden, waerom zijt ghy beswaert dien te vervullen, nademael dat ick voor my genomen hebbe den schrijuer te ontfeken, ende getrouwelijck te helpen, ende voor soo vele my belanght, onghequest te bewaren. De Heylighe maghet dit hoorende, ende haeren wille volcommentlijck ouer een stellende met het welbehaghen Godts, heeft geseyt tot den Heere: Hoe dan aldersoetsten Godt beveelt ghy dat desen boeck geheeten worde? Dē Heere heeft geantwoort: Desen Boeck sal genoemt worde *Den Ghesantvande Goddelijcke Goedertierenheyt*. Ende dat niet te vergeefs: want die ouervloedicheyt van mijn goedertierenheyt sal in dien eenighsins van mijn devoot herte voorsmaectt worden. VVaerom de devote Maghet haer seer verwonderende seyde: Nademael de ghesanten, die ghesonden worden, bouen andere meer autoriteyts hebben, wat sult ghy geuen voor autoriteyt desen Boeck, den welckē ghy gheweerdicht hebt met sulcken naem? De Heere heeft geantwoort. Dat gunne ic door de cracht mijn heeler Godtheyt: Dat soo wie desen Boeck leest, dat hij niet ootmoedighe deuotie, ende godtvruchtiche danckbaerheyt, soo dat hy begeert gheue te worden, sal verweruē vergeuenisse an sijn daghelijckse sonden, ende krijghen gratie

Den Ghesantvande Goddelijcke Goedertierenheyt.

de autoriteyt van desen Boeck.

de vruchte van desen Boeck.

gratie vā geestelijcke vertroostingē, cñ hy sijn bequaē worden om mijn ouervloedige gratie te vercrijghē: maer als sy in haer gebedt verstant, dat het den Heere beliefdē datmen den Boeckē soude t'samen voegen: ende besorght zijnde vragde in wat manieren dat dit soude geschieden, ouermits dat hy elck sijnen tijt selfs gheweerdicht hadde te gheuen, heeft den Heere geantwoort: 'Gebeurt dicwils dat opzicht vāt wtvercore kint, beyde sijn oude ooc liefelijc aengesien wordē: ende waerom en soude ic dat ooc niet doē, als ic bevolē heb datmen vā twee eenen Boeck maken soude. En daerō vāde twee tijtēlen ist vā noode den Boeck eenen crijge, te weten, *Den Ghesant der gedachtenisse vande ouervloedichz. der Goddelijker Goedertierenheyt.* Om dat hy soude zijn eenē *Ghesant* by mijn wtvercorene en tot e ghedenckenisse van mijn Goddelijck: ghedertierenthz. Voorts om dat het blijkt, dat t'gene datter volghen sal dat de Goddelijckē gratie, en de Goddelijcke tegenwoordicheit van haer niet eenen oogenblijck tijts gewoen is soo moghtē hem yemant verwonen hoe dat het te verstaen is, t'gene somwel en hier na int vervolgh geseyt wort, te weten de Heere heeft hē haer veropenbaert, ofte Heere is by haer gheweest, al oft hy te voer eerst vā haer gheweest hadde. Soo moet men antwoorden, hoe wel de Heere in der waerheid geduerlijck en dicwils by haer geweest is,

Voor cominge voor den Leser.

Hoe veel de Heere alrijt byde Maghet was, daer by heeft hy hem somvvijselē op een besonder maniere veropenbaert.

nochtans na gelegentheyte der saken ende des tijts (ghelijck soo wanneer datter yet voorts was te brengen, tot onderwijfinge vā haeren euen naesten, op dat sy het soude connen begrijpen) hy hem dan haer vertoonde in eenige schijnlijcke ghedaente. Het welcke dan meest te kennen wort gegeuē, als dese woorden daer gelesē wordē: dat hy by haer is geweest, ofte dat hy hē haer veropēbaert heeft.

Daer staet oock gade te slaen, dat hoe wel het schijnt dat in desen Boeck geleert wordē dingen die deen den anderen contrarie zijn, datse nochtans niet en zijn contrarie: want Godt die een yeghelijck salicheyt gheeft, en gebruyckt niet alleen eenen wegh, maer verscheyden wegen, ende manieren, om de verdoolde weder tot hē te brengen. Daerom al en sprecet hy maer aen eenen, so ist nochtans dat hy niet alleenlijc eenē, maer vele soect te leeren, ende int besoecken vā eenen, aen vele profijtlijck te zijn. VV aerom dattet ooc redē is, ende seer nootzakelijc, daer verscheydē gelegenthedē der mensche zijn, datter ooc verscheydē raden gegeuē wordē. Ten leste dient hier by gevoeght, dat hoe wel Godt hem geueerdicht heeft dese Maghet te besoeckē, nu op H. dagē, en dā ooc op vverc dagē, geduerlijc sijn gratiē in haer stortēde, en dat op veelderley manierē, oft door verbeeldinge vā lichamelijcke dingē, oft door gelijckenissen, oft door pure verlichtenisse des verstāts, oft door infortinge der weteschapē, dese nochtā hier

A 4.

beschre-

eenander
voor co-
minge.

beschreuen worden na het begriip der ver-
franden, so sy best verstaē mogē wordē ende
meer stichtē, in alles de waerheyt bestaende.

onsienlijke V Vāt t'is blijckelijc dat de onfsienlijke ende
lijcke din geestelijcke dingen niet anders als door ghe-
gen vvor lijckenisse der lichamelijcke dingē (souden sy
dē vvtge- door t' menschelijc verstant begrepē vwordē)
dructdoor vvt gedruet konnē wordē: en daerom ist vā
fsienlijke

Hugo
Victori-
nus.

noode, datse met mēschelijcke inbeeldingen
omlūmert worden. Het welc betuyght *Hugo*
de sancto Victore in een sijn sermoon vādē bin-
nenste mensche: seggēde dat de H. Schrifturē
op datse hen voegē mogē ter beschouwinge
der neder dingen, ende dalen tot de cranchiz
der menschen, betrecken die onfsienlijke
dingen met gedaentē der fsienlijcker dingen,
ende sy drucken in onse verstaēden haere ge-
dachtenisse door eenighe frayicheyt der be-
haeghlijcker gedaentē. Hier door comt datse
nu de aerde beschrijuen, melc ende honich
vloeyende, nu noemense blommē, nu reuckē
nu so geuen sy te kennē de ouer eē kommin-
ge der hemelscher blijsschappen door gesanc
der mensche en der vogelē. Leest de veropē-
baringe Ioannis en ghy sult vinden Ierusalē
verciert met gout en siluer en peerlen ende
andere gesteentē menichvuldelijc beschreue
en wy weten dat vā diē daer niet en is, daer
nochtās niet en can onbrekē, want daer en is
diergelijcke niet na gedaentē daert nochtans
al is door gelijckenisse, ende dit feyt hy.

HET

HET EERSTE BOECK

VANDEN ROEP DER STICHERSSE des Boecs, tot de Religie, van haer wtnemende verstant, neersticheyt, welsprekentheyt, ende andere ghauen der naturen.

HET I. CAPITTEL.

Diepte der rijckdommen Rom. 11.
 vande wijsheyt ende wetenschap Godts/ hoe onbegrijpelyck zijn syn oordeelen/ ende hoe onbesporich zijn syn wegen. Ende dat meest ouer syn wtbercoze/ de welke hy roept door soo verscheyden ende wonderlijcke manieren. Die te Rom. 8.
 weten hy voorschiet heeft: Wat de selue maect hy rechtveerdigh / hoe wel vooz niet/ ende hy maectse hem aengenaem/ hy werckt oock in hen/ hoe wel niet sonder hun verdiensten/ die hy hen schenckt/ op dat hy soude hebben rechtveerdighe oorzake om hen te croonen / ende mede deelachtich te maken synder salichz/ dat is / van alle syne rijckdommen ende glozen der gensechten. Dit is blyckende in dese heylighe Maghet S. Geertruyt/ vande welke wy sulen

len spreken / de welcke hy pluchte ghelijck een
 witte Zelighe inden hof bande D. Kercke / onder
 de beddekens hāde welriekende cruyden / dat
 is / onder de vergaderinge der rechtueerdigen
 ende haer treckende van het ghewer des we-
 reles / van dat sy maer bys iaren out en was /
 heeft haer verborghen in sijn slaeycamer der
 heyliger Keligie in 't Clooster. Doordet oock ey
 heeft hy hem niet ghenoech vermaect in haer
 iongherighe onnooselheyt / maer hy heeft
 oock haer schoonheyt ende reuck vermeer-
 dere / haer toelwoyende ouerbloedelyck den
 lusten en soeticheyt van alderhande soorten
 vā groeyende denichden / waer door datse soude
 een yders ooghen bebaeghelyck zyn / ende
 allemans gratie verwernē. Ende hoe wel dat
 sy ionck was van iaren ende teer nae den lic-
 hame / so was sy nochtans rijp van manieren
 ende soo wijs van verstant / dat hoe wel sy
 beynigt wert van een peghelijc / ouermits haer
 sacchmoedicheyt ende liefde / gediensige ende
 clare ootmoedicheyt / niet te min sy ooc bouen
 maten van een peghelijck gheeerdt wert door
 haer rijpicheyt van manieren / ende ouerbloe-
 dicheyt der gratien / ende den Geest des wijs-
 heyts / die in haer scheen. Sy was seer toene-
 mende / ende ghelijck ick gheseyt hebbe / won-
 derlyck van verstant / soo dat sy alle die met
 haer ter scholen ghinghen / die haer ghespelen
 ende van eender onderdom waren / verde
 te bouen ginck in alle werenschan ende wijs-
 heydt. Doorts den ongheloooffelicken yber
 die sy hadde om alle goede konstē te leeren / die
 ginck te bouen haere teers iaren / waer toe dat
 haer oock niet wernigh en holp de supuerheyt
 hāyeren / daer sy seer om arbeydde / nochtans
 soo,

Rijpichz
 van ma-
 nieren.

Haer toe-
 nemē int
 leeren.
 endegoet
 verstant.

Begerte
 om telee-
 ren.

soo soude haer bewaringe / luttel haer te stade
 ghecomen hebben / ten hadde gheweest dat sy
 oock hadde bewaert geweest dooz den Wader
 der berinhericheyt dooz de lichtveerdicheden
 ende ghebzeken oock inde ionghe iaren / daer
 andere ionghe meyskens mede plochten be-
 smet te worden. Want dien goeder tierensten
 haeren beuinder zijn alleen toe te schynē die
 weldaden die hy haer toegeboeght heeft: den
 welken wy oock dancken dooz haer ende ghe-
 benedijden inder eeuwichheit.

Suyverh
 vāherten.

Vande binnen vverckende gratie, waer door sy
 tot de vrijheyt met Godt is ghetrocken ghe-
 weest, ende van hare overvloedighe gheleert-
 heyt tot bekeeringhe der sielen.

DAT II. CAPITTEL.

DAer nae alst dien ghelieft heeft die haer
 dooz hem wtberkozen hadde / van dat
 sy ghebozen wert / ende noch bytrans sup-
 ghende inghelept hadde inde slaepcamer van
 het Cloosterlijc leuen / te roepen vā upterlycke
 dinghen binnenwaerts / en vande lichamelijc-
 ke oeffeninghe tot de Geestelijcke. So en heeft
 hy niet opgehouden / tot dat hy dooz den trec
 van sijn gratie / met bequame veropenba-
 ringhe het selue in haer verbult heeft. Wāt het
 is gheschiet dooz de verlichtinge vā sijn Gods-
 delijcke gratie / dat de Maghet terwile sy noch
 besigh was met de weerlijcke studien / bemerct
 heeft / dat sy noch verde van Godt was.
 Want sy bouen inaten besigh inde studien /
 tot dier uren toe haer herte niet en hadde ghe-
 reedt ghemaecht out te ontfanghen de Gods-
 lijcke.

Te veel
vveten-
schap der
vveerel-
scher din-
gen belet
de Godde-
lijke ver-
lichtingē
ende ver-
troostin-
ghen.

lycke verlichtinghen / sy heeft daer by verstaent
ende niet sonder lichten des herten ouerlept/
dat sy alsdan haer seluen berooft hadde so van
de vertroostinghe / als vande verlichtinghe
vnde Goddelijcke wijsheyt / doen sy te seer ge-
rachte nam inde wereliche wetenschappen /
ende van dien tijt af werden haer alle lieelijc-
ke ende weerlijcke dinghen als verfmadelijck.
En dat niet te vergeefs: Want de Heere hadde
haer nu gebrocht ter plaetsen der vzeughden
ende verheugens: te weten op den bergh Sion/
alwaer sy wtghetrocken hebbende den outwen
mensche / aengedaen hadde den nieuwen / die
naer Godt geschapen is / inde rechtbeerdicheyt
ende heylicheyt des waerhepts. Endaeromme
wetende dat sy int Clooster besloten was / op
dat sy niet min inde deught ende wijsheyt
aenneinen soude / als sy van iaren toenam /
achterlatende Grammaticam, waer van sy nu
verstants genoeg hadde / heeft sy haer bege-
uen tot Theologiam, dat is / ter studiē vande
H. Schifture. Noch sy en heeft niet opgehoudē
haer te beneerstighen om te verstaen alle de
Heylighe Boecken die sy coste becomen. Waer
door sy vercreghen heeft sulcken ouerbloe-
dicheyt ende ghereerschap van sententien
(waer van sy die beste vergadert hadde wt de
H. Schifture / ende Boecken der Doctoren)
dat sy altyt ghereet hadde / ofte sy nu wilde
vermanen / nu straffen / nu troosten / eenighe
plaetse vant out en nieu Testament / die sy seer
bequamelijck verhaelde / ende daer mede be-
vestigde / sulcks als sy wilde segghen. Ofte
als sy dan wilde berispen ofte vermanen raden /
soo ghebruyckte sy de getuyghnisse vande H.
Schifture / ende dat soo / datter niet teghen en
viel

hiet te segghen. Sy en coste dan in dien tijt haer niet versaden bande wonderlijcke soetheyt / bande ghedurighe beschouwinghe / ende onderbindinghe des verborghen lichts / datse hont inde H. Schzifture / die haer nu bouen honich soeter / ende bouen ozghelen lieffelijcker gheworden was. Ende naedemael de liefde haer tot een yder wtstort / begheerde sy een yder van haer blyschap mede deelachtich te maken. Waeromine al wat dese H. Maghet hont inde H. Schzifture en bemerckte swaer te zijn om te verstaen booz de swacke verstanden / dat leyde sy wt met neerstigh poogen. Sy heeft als een dupue bergadert wt de sententien der Doctozen verscheyden graentkens / iae de beste / bande welcke sy tot stichtinghe van veel menschen / veel Boecken ghemaect heeft.

Sy heeft oock ghemaect veel gebeden bouen den honich soet / ende meer andere dingen in gheenen ghemeynen stijl / de welcke gherakende in handen van treffelijcke manen / dooz hen niet als versmadelijck / maer seer yzselijck geweerdeert zijn. Want sy en waren niet alleenlijcken naer menschelijck vernust gheschreuen: maer oock soo gheconfijt dooz de saluinghe vanden H. Gheest / dat niemant oock bande bernaemste Godtghelerde die sonde hebben moghen versinaden. Dese dingen hoe wel datse by de onghelerde menschen ploghten gheprezen ende toegheschreuen te worden de menschen die daer in vermaert zijn / inder waerheyt nochtans en moghen sy niemant toegheschreuen worden / als den getier van alle gratien / die ons geeft niet alleenlijck al watter is / maer oock sy seluen. Maer aen wien

onvvesprekelijcke soetichz int onder loecken vande H. Schzifture.

Sententiē der Doctoren.

Gebeden by S. Geertuyt ghemaect.

De gratis moeten toegheschreuen vordē de gheuer.

wien

Proverb.
31.V.30.

Yver van
de eere
Godts.

Haer neer
sticheyt
in andere
se leeren.

wien dat hy dat doet / ofte behoort te doen / en
 staet ons niet toe boozder te oordeelen : dan
 dat wy weten dat sijn gratie gaer niet en can
 wederhouden / daer sy plaetse vint weerdigh
 om ontfanghen te worden. Waerom naer
 demael de Schryfture sent : Bedrieghelijk is de
 bevallicheyt, ydel is de schoonheyt, een vrou-
 we Godvreesende die sal gepresen worden: Soo
 en ist hier niet te swijghen / hoe dese Maghet
 haer weerdigh ghemaect heeft / om de gratie
 Godts te ontfanghen. Want sy is gheweest
 een stercken ende vromen pilaer van religie /
 een ghetrouwe hoor-vechster des rechtbeers-
 dicheyts / ende heyllicheyts. Sy is alcht
 ontfeken gheweest merden stercksten puer der
 goddelijcker eere : soo dat van haer te recht
 mocht ghesent worden / het ghene wy lesen int
 Boeck Ecclesiast. vanden grooten Priester Si-
 meon / dat hy in sijn leue was het steunsel des
 huys (te weten vande Cloosterlike Religie)
 ende dat hy in sijnen tijt den Tempel verster-
 te (te weten vande geestelijke deuotie.) Want
 sy door haer leeren en leuen vele menschen tot
 een beter leuen ende tot meerder deuotie
 noodde : waerom dat van haer oec niet qua-
 lijk mach geseyt worden / dat in hare daghen
 de waterputten bloeyden. Want inder waer-
 heyt / ter tijt dat sy leesde en isser niemant ghe-
 bonden geweest / tot de welke de rivieren van
 de heylighe gheleertheit ouerbloediger / vruucht
 baerlijcker / ende crachtiger bloeyden als wt
 haer : want sy hadde ontfanghen vanden Heere
 een discrete tonghe / die een pder aenghenacnt
 was / ende vol vertroostinghe / ende crachtda-
 dicheyt : soo dat sy doorginck tot het binnenste
 der herte toe, het welke vele mensche dicwils
 ghes

geproeft hebbende getuygt hebbē/ versekerende dat den H. Geest in haer woonde en sprack/ waer dooz de herten ende de willen van haer hoorders tot goet bekeert werde. Maer hier in en is niet te verwonderen. Want het leuende ende crachtigh woort / niet doozgaende als eenigh woert aenheyde ziden suijsende/ doozgaende tot de scheidinge van ziele ende Geest/ dat in haer woonde/ brocht alle dese dinghen.

Sommighe vande ydelheyt bekeerende tot de salicheyt/ andere verlichtende tot de kennisse van hem seluen ende van oock Godt / ende sommighe beernhertelijc vertroostende/ andere blakende dooz de Goddelijcke liefde vierighlycker onstekende. Selden coste haer yemant spreken/ hoe wel dat hy hem noch innighlyck tot haer niet hegheuen en hadde / oft hy en moeste bekennen dat hy dooz haer sprake vertroost wert. Men indet nochmans niet dencken/ dat sy hierom oft om die dinghen dier volgen eerst dooz menschelijcke vernuyscheyt overpense/ het gheue sy spreken wilde / oft dat sy dooz kunst ende verstant eerst dichte / gelijck sommighe doen / om yemant wat wijs te maken/ dat was al te verre van haer (hoe wel sy een besondere cracht hadde om de herten der menschen tot verbeteren te leyden.) Maer dat is meer sonder twijfel van haer te ghelouente weten / wat sy sprack oft wat sy dede tot salicheyt der menschen ofte vertroostinge/ D. z. het selue dooz den H. Geest inghegeuen wort/ die nae ghelegenheyt des tijts / tot sichtiginge der sielen / sulcks als hem ghelieft/ leert ende werckt.

Haer
sprack
troostelijc

Sy heeft
gesprokē
doorden
H. Geest.

Vande

Vande ghetuyghenisse der gratien die haer ghe-
gheuen sijn, ende vanden eesten ghetuyghe
te weren Godt.

HET III. CAPITTEL.

DAnckt den Heere onsen Godt / alle het ge-
ne dat den oinbanck des hemels ofte den
clood des aertrijcks / oft den afgront des zees
begrijpt / laetse hem gheuen onmetelijken / ee-
welijken / ende onderanderlijcken lof / ende
sulcken als wt hem bloeyt / ende wederom tot
hem bloeyt : ende dit booz sijn ouerbloedighe
goedertierentheyt / waer dooz hy stiert tot de
halleyen vā onse ellendicheyt de water-beken
sijnder beinherlicheyt : ende dese maget ghe-
bonden heeft / dese aenghesien heeft / ende ten
lesten dese booz hem wtgelesen heeft / ende om
dat hyse aensien soude om te beinnē / alleen-
lijck dooz sijn eyghen liefde tot haer genoot
is. Dat sy dan vanden Heere wt verkosen is
gheweest ende darsē de Heere tot hem booz hem
getrocken heeft / op dat hy dooz haer / als dooz
een sonderlinghe instrument sijns goedertie-
renthepts verborghentheden de werelt bekenit
soude maken / wort met ghetuygen bebestight /
ende boornamentlijck dyp / dooz wiens mont
(als de Schrifture betuyght) alle woorz be-
staet.

d'eerste
ghetuyge
van haer
gratie en-
de heylic-
heyt is
Godt.

Eerste ghetuyghe / iae die boornaemste is
Godt selue / die soo hy gunt aen vele te bebin-
den de crachtadicheyt van haer gebeden / als
hy tot haeren opsichtebeel menschen gebeden
verhoort / als hy veel betoerde die dooz haer bet-
diensten hem ootmoedelijc aenbidden verlost /
wat doet hy anders als ghetuyghenisse geuen
dat

dat hy haer opghetrocken heeft/ ende met sin
 gratien ende ghiften verbuist heeft/ ende onder
 de sijne/ dat zyn sijn huyfghenooten/ gerekent
 heeft. Wy souden hier vele dinghen moghen
 verhalen (hoe wel sommighe alleen ghenoech
 zyn) waer door blycken mochten die groote
 verdiensten/ die sy by Godt ghehad heeft. Een
 tijden als Rudolphus Roomsche Coninck
 ouerledē was / als dese onder andere badt om
 de verkiefinghe van eenen goeden nasaet / op
 den selften dach ende bykans op de selfste ure
 (ghelickmen ghelooft) als de verkiefinghe op
 een ander plaetse ghebeurde: soo heeft sy dese
 aen de moeder veropenbaert als gedaen zyn
 de albaer by doe ghende (ghelick het namaels
 heeft ghebleken) dat den verkosē/ van synen
 nasaet oock ghedoot soude worden.

Rudol-
 phus
 Roomsch
 Coninck.
 Geest der
 Prophe-
 tien in S.
 Geertruyt

Op een anderen tijdt / alst gheschepen was
 dat het Clooster/ daer sy woonde/ ouercomen
 soude een groot pergckel / ende dat het / soot
 scheen/ niet gebetert en mochte worden / ouer-
 midts het dreygghen van eenen Tyran / soe is
 sy ghekomen byde moeder vant Clooster en
 seyde dat de breefe vant Clooster heel wech ge-
 nomen was/ (wat baet het deel ghesent?) naer
 corten tijt is ghecomen den bewint hebber
 van die hoene/ daer in breefde dat het qualijck
 mede vergaen soude hebben/ ende hy heeft ge-
 bootschapt sulcks als de Maghet eerst he-
 melijck aende moeder gheseyt hadde/ te weten
 dat het al gheslijt was/ ende in peps door de
 rechters. Waer door de Abdisse niet de andere
 Godt ghedanckt heeft/ want sy en kende haer
 anders niet wijs ghenoech out dit pergckel te
 ontghaen.

Een sekere maghet die niet langhe ende
 B quet

quellijcke becozinghe aenghevochten werdt /
 wozt inden slaep vermaent te gaen naer dese
 Maghet ende haer te beuelē in haer gebeden /
 het welck sy ghedaen hebbende is verblift ghe-
 worden / alle de becozinghe haer verlaten heb-
 bende. Hier en dient oock niet achter ghelaten
 het ghene een andere gheschiet is / die dooz eene
 dozsaecke die haer ouer quam / met soo veel ge-
 peysen beswaert wert / dat sy nu bytans ghe-
 trocken wert om te verstaen tot eenighe beha-
 ghelijckheyt / ende het wasser soo ghestelt / dat
 sy na ghelwoonten banden reghel nu stont om
 onder de Misse ten H. Sacramente te gaen.
 Als sy dan met dusdanighe brangste breefse ge-
 praemt wert / inder boegen datse met sulcken
 ghepeysen niet en dorste gaen tot dat saligh
 makende Sacrament / noch oock haer om
 der schacinte wille ontreckē / so is sy ten lesten
 dooz de Goddelijcke insprake (ghelijck te ghe-
 loouen is / vermaent geweest heymelijck op te
 nemen een lapken / dat bande kousen van dese
 H. Maghet afghefneben was ende wech ghe-
 worpen / ende dat met soo grooten betrouwen
 als haer moghelijck was / te dzucken op haer
 borst. Dese insprake gehooz gheuende / heeft sy
 het lapken opghenomen / en dat met eerweere
 dicheyt ende groot betrouwen gheperst aen
 haer herte / de Heere biddende dat hy haer dooz
 de liefde / waer mede hy het herte van sijn w
 becozene vriendinne supuet vā alle werelische
 liefde hadde berkosen booz hem / om daer in te
 woonen / ende dat met gheestelijcke gānen te
 herbullen / ende dooz haer verdienstē / haer sou
 de verlossen van dese temtatie. Een wonder
 lijcke sake ende weert om aenmerct te worden.
 Also hacst als sy het lapkē op haer herte hou-
 dende

houd
 den n
 sten /
 en so
 proef
 make
 die ick
 dese sa
 eertij
 kleede
 heeft
 verwo
 sijn w
 stoze
 ringhe
 meer a
 noech
 gheni
 Vande
 lichte
 ghen
 gaue

DE
 des
 roep ba
 der ver
 soo wa
 set bra
 ghebrek
 telijck
 jaring
 yt ind
 dende

houdende dit badt/ alle die becozinghe soo ban-
den wterlacken menfche/ als banden binnen-
ften / heeft haer soo verlaten / datse niet meet
en soude kominen. Hier wordt fekerlijck ghe-
proeft warachtigh te zijn dat den Saligh-
maker fept: Die in my ghelooft die wercken
die ick doe. fal hy oock doen, ende grooter als
dese fal hy doen. Want den selfsten heere die
eertijts doort ghenaken banden boort banfijn
kleederē de bloetloopighe vrouwe ghenas/ die
heeft oock int betrouwigh ghenaken van een
verwozpen lapken doot de verdienften van
fijn wtbercozene/ de siele boot de welke hy ge-
ftozuen was/ berloft wt het perijckel des beko-
ringhe. Ende dese/ hoe wel datmen daer heel
meer andere soude moghen segghen/ sullen ge-
oornoch zijn tot bebestinghe bande eerste getuy-
genisse.

Vande tweede ghetuyghe, die is van veel ver-
lichte menschen de een formighe ghetuy-
genisse, die in haer eyghen persoon haer
gaen gheproeft hebben.

HET IIII. CAPITTEL.

De tweede ghetuyghe/ die de heplicheyt van
dese maghet bebestight/ is den gemeynen
roep van allen menfche/ die altijd boot won-
der vercondicht hebbe haer heplicheyt. Want
in foer wanneer yemant den heere yet doot haer
fiet braghen / zy tot verbeteringhe van fijn
ghebreken/ ofte tot boozderinghe van een gee-
telijck leuen/ alle het gene sy doot de beropen-
dinghe Godts daer op beantwoorde / is als
ijt inder waerheyt soo bevonden gheweest.

B 2

Warc

Waer doozmen sekerlijck gheleert heeft dat sonderlinghe bouen maten den Heere aenghenaem was / als die welcke hy bouen adere met sin schijnfel verlicht hadde. Het diewils ghebeurt / dat dese Maghet / hoe wi sy nu ghehecht was inden afgrondt des ootmoedichepts / haer selus onweerdigh rekenen tot dusdanighe gauen / ghinck tot andere die hielt als verbult met grooter gauen / weerdigher als haer seluen / om ghetuyghenisse en raet booz haer. De welcke medeliden hebben de met haer ootmoedicheyt / als die dochte d'het van Godt te vercrighen stont / dat sy ou dese bzeese soude vertroost worden / hebben den Heere daer bozen ghebeden. Ende sy hebben terstont vanden Heere verstaen / dat sy niet alleenlijck in die dinghen / daer sy hem nu baden / maer in alle andere verlicht zynde / versterkt wert / ende versterckt dooz hem tot salicheyt der sielen. Ende tot beuestinghe d'waerhepts dient de gheschiedenisse die volcht.

Het is ghebeurt op eenen tijdt dat een se deuote persoone / ende die seer volmaectt wende gratie bande goddelijcke openbaringhe ghetrocken zynde dooz den reuck bande godfame / van berde ghekommen is int Cloost daer dese woonde / ende soo sy daer aen niem kennisse en hadde / soo heeft sy den Heere geden / dat sy soude moghen te sprake comen met soo danighen Maghet / booz de welcke soude moghen vercrighen salicheyt v'haer siele / tot de welcke de Heere antwoorde: dat die naest haer soude sitten / dat sy die was / die hem alder gherrouste was / ende die sy was sijn warachtige wthercozene. Soo g'beudet dat dese naest haer sat / en als sy nu ha

haer te sprake ghecomen was / soo wert sy
 ghewaer / dat sy de gauen Godts verborghde /
 ende dat sy haer gheliedt al oft sy gheheel
 byemdt gheimeest hadde vande gauen Godts /
 waer om meynende dat sy bedroggen was /
 heeft dat met ootmoedicheydt des gheests
 den Heere int ghebiedt verclaerdt : maer
 den Heere syn ghetuyghenisse bebestighende
 heeft haer verskert / dz sy het was die hy eerst
 gheseyt hadde. Het is ghebeurt dat dese selfste
 persoone quam te couden met S. Mechtildis
 (want S. Mechtildis was oock gheprofessyt int
 selfste Clooster en sangeresse) een Maghet dooz
 Goddelijcke gratien bouen maten verheuen
 (wiens woordē waren inder waerheyt bouen
 henich soeter / ende wiens gheest brandigher
 als bier) als dan de woorden van dese haer
 seer behaegghden / soo heeft sy den Heere ghe-
 braght: hoe het hy quam dat hy die Maghet /
 te weten S. Geerttruyt / soo bouen alle verhief /
 ende dat hy dese te weten Mechtildis, die sy niet
 minder en achte / soo niet ghepzen en hadde.
 De heere heeft geantwoort: groot zijn de dir-
 gen / die ick in dese wercke / maer noch grooter
 zijne / die ick in die Geerttruyt wercke / ende
 noch wercken sal. Dese ghetuyghenisse soude
 nu ghenoech zijn / ten ware noch andere van
 meerder werden ons bedwonghen / om die
 niet onghemerckt te laten dooz hy gaen.
 Op eenen anderen tijt een andere persoone
 dooz dese Maghet biddende / heeft gheboeldt
 een crachtighe beweghinghe der Goddelijc-
 ker gratien tot haer / waerom wat verwon-
 dert zijnde seyde sy. O liefe Godt / wat merckt
 ghy in dese / dat ghyse so groot acht in v / tot de
 welke ghy oock soo soetelijck u herte ghestelt
 hebt?

Heylighe
 liede ver-
 borge de
 gauen.

omioo z
 770113b

S. Mecht-
 tildis.

notion z
 770113v

obstail z

vijf den-
den Chri-
sto meest
behagēde.
x. puerhz.

2. oormoc-
dicheyt.

3. goergun-
sticheyt.

4. getrou-
weicheyt.

5. liefde.

hebt? De Heere heeft gheantwoort/mijn god-
willighe goedertierenheyt dwinght my daer-
toe/die in haer herte hont ende volmaect vā
deughden/daer ick my meest in verheuge/wā
sy heeft in haer een puereheyt dooz den ghed-
righen inbloet vā myn gratien: sy heeft ooc
moedicheyt/ dooz de menighvuldighe groo-
heyt vā myn gauen. Wāt hoe ick grooter bin
gē in haer wercke/hoe sy haer meer neer dzyn
dooz de kennisse vā haer eygen erācheyt: dat
hy heeft sy een waerachtighe goergunsticheyt
waer dooz dat sy begeert de salicheyt vā al-
menschen ende dat tot mynder lof. Noch he-
sy mede een waerachtighe getrouwicheyt/wā
sy alle haer goet mededeelt/met ganschē ho-
ten/tot mynder eeren dooz de salicheyt vā h-
ghemeyn menschelijke gheslachte. Ten leste
sy bekōt een waerachtighe liefde: want sy
mīnt my met gansch haer herte/ gheheel ha-
rte/ende met alle haer crachten/ende haer
euen naesten als haer seluen/ en dat om mi-
nen wille. Maer dese woorden heeft Godt be-
thoont dooz sijn herte een blinckende kacka-
wonderlyc verciert (maer hy was dypkanti-
ghelijck een klaverbladt) segghende desen ka-
kant sal ick ghedurigh dzagen ter liefden vā
mijn bziint/ende hy is dypkanti-gh op dat
hemelsch hof blīkē soude/ dat int eerste blin-
kende bladt te kennen gheghenen wordt / dat
sy my onder alle andere aldernaest is / want
daer en is heden niemant onder de lebend-
mensche/die my naerder is ende meer met mi
berenicht als sy / 23° dooz haer puere w-
ninghe/als haeren goeden wille. Int tweed-
bladt wort berelact/ dat ick tot gheene s-
noch opaertrijck leuende/soo gheneyght. be-
doe

dooz gratien en boozcominghen/ als tot haer.
 Int derde blijkt datter niemāt hedensdaechs
 leeft/ die getrouwelijcker/ oprechtelijcker/ alle
 mijn gauen die hy van my ontfanghen heeft/
 ſtiert tot mijn glorie alleen als sy / ſoo dat sy
 niet met allen daer van tot haer en treckt en
 haer eyghen maect. Ende de Heere heeft hier
 noch by ghehanghen : ſprekende tot deſe ſelue
 ſijne deboterſſe oft gheestelijcke dochter. Ghy
 en kunt my op gheen bequamer maniere bin-
 den als in het h. Sacrament des autaers /
 ende daer naer in het herte ende inde ſiele van
 deſe myne beminde : want ick hebbe dooz een
 wonderlijcke maniere alle het genoeghen van
 mijn Goddelijck herte tot deſe ghekeert.

Het en is niet ſeer onghelijck het ghene den
 Heere heeft gheantwoort aen een andere / in
 wiens ghebeden deſe maghet haer hadde be-
 uolen: Ick ben gheheel dooz haer/ als die my
 ghebanghen ghegeuen hebbe met alle mijn be-
 gheerten in haer omhelſinghen: want de liefde
 des Godthepts/ die heeft haer met my ſoo on-
 verſchepdelijck vereenicht/ ghelijckertwijs het
 goud ende ſiluer dooz het vier t ſamen geſmol-
 ten worden in een ſtoffe. Waer op sy verwon-
 dert zynde heeft voorder ghebraeght ſeggende.
 Wat iſt dan alderbeminſten Godt / dat ghy
 met haer maect die ghy ſoo ſeer bemint: Ick
 ſeyde de Heere verwecke ende beweghe alle het
 cloppen ende verroeren van haer herte met
 minen amoureuſen ende leuentmaeckenden
 Gheest / waer in dat ick een onbegrijpelycke
 ghenoechte hebbe. Dit doende en dunckt my
 noch niet ghenoech ghedaen / dan ick beware
 in my de cracht van dit werck tot inde ure
 van haer doot. Alsdan ſal sy dzy wonderlijcke
 wert.

1. werckinghen in haer gheboelen. Waer van
reerste is dat sy gheboelen sal / met wat een
glorie dat Godt de Dader haer tot hem roepen
2. sal. Daer nae sal sy gheboelen / met wat een
3. blyfchap dat ickse ontfanghen sal. Ten der-
den sal sy ghewaer worden / met wat een vier-
ghe ende soete / en vooz de sterffelycke menschen
onbegrypelijke liefde / haer den h. Gheest met
my vereenicht.

Het is gheschiet / op dierghelijcke maniere
hoe wel op eenen anderen tijt / als een andere
vooz haer ghebeden wert / dat den Heere tot
haer seyde / dese vooz de welke ghy bidt / dat is
mijn duybe sonder galle : want sy alle de bit-
terheyt der sonden / niet anders als die galle
van haer herte werpt / sy is my een wtgelesen
lesie / die ick ghenoechte hebbe in mijn handen
te draghen : want het is my al te grooten ende
wellustelicken genoechte te woonen in alsul-
ken pure ende supbere siele. Sy is mijn wel-
riekende roose / want haer lijdsaeinheyt / ende
haer dancksegghinghe in allen teghenspoedt /
die storben in my eenen al te soeten reuck. Sy
is voozts myn altijt bloeyende en groeyende
bloeme / in wiens aenschouwen mijn ooghen
schempen een seer groote ghenoechte : want sy
hout ende boedt in haer een gedurige begeerte
en pooghen niet alleen ter deughden / maer tot
alle volmaecktheyt. Ten lesten sy is een soet
ende welluyvende accoord vooz de huyfgenoo-
ten des hemels / ende dat om alle den teghen-
spoet / die sy soo gewillighlyck verdraeght / als
bellekens die hanghen en clincken in mijn
goude croone. Maer hier van ghenoech / laet
ons tot andere dinghen comen.

Een su-
ver siele is
de vrel-
lusticheyt
Godts.

Dancseg-
ginghe in
tegespoet
Godt seer
aengenaem.

tijdsae-
mheyt in
teghen
spoet.

Het is ghebeurt / dat sy vooz den vasten de
ghesette

ghesette lessen las int Convent/naer het ghes
 bryck der Gozden: in de welke als sy quam
 tot dese woorden: Ghy sult uwen Heere lief heb
 ben wt gheheel uwer herten, wt geheel uwe siele,
 ende wt alle uwe crachten. So heeft sy die woor
 den terstont naer haer debotie wederom ver
 haelt. Daer was aldoen oock een andere de
 vote by haer/de welke dese woorden hoorende
 ende betveeght zynde heeft tot den Heere bid
 dende gheseyt: O Heere hoe seer wort ghy van
 dese bekindt/die met sulcken vierighen herte
 leert dat ghy te beininnen zijt: Tot de welke
 den Heere seyde: Ick hebbe dese ghedraghen
 vā haere kintsheyt af/ende ick hebse gebroedt
 tusschen mijn omheltingen / haer bewarende
 onbevelekt tot die ure toe / dat sy haer met
 my dooz een belmaeckte/ende volle wille ver
 saemt heeft. Want aldan soo hebbe ick my
 seluen wederom gegheuen/met alle de cracht
 mijnder Godtheyt / in haere omheltinghen/
 waer dooz dat haer alderbrandaeste liefde
 r'uytwaerts aldan so ghesmolten is geweest /
 ende wederom de mijne r'haertwaerts/ gelijk
 den rooc die dooz r'vier comt versmilt dooz de
 blamme die daernaeer volghet. Op die maniere
 oock soo is de soeticheyt mijns Goddelijc her
 te ghesmolten gheweest ende outstoten / dooz
 de viericheyt haerder herte/ soo dat sy niet op
 en hout te druppen in haer siele de druppelen
 der liefde/die dooz een wonderlijcke soeticheyt
 vierigh zijn. Ende sy heeft daer by geboeght:
 Ick hebbe sulcken ghenoechte in dese siele/
 dat ick dickwils/wanneer d'ander menschen
 my vergrammen/ my seluen tot ruste in haer
 begheue / ende aldan stier ick tot haer eenige
 benautheyt des herten / ofte eenighe andere
 moey

inopelijcheyt des lichaems / de welke als sy
met sulcken dancksegginghe naer haer ghe-
woonte aendeert / en lijt met sulcken ootmoes-
dicheyt / en vervuldichz / en met sulcken devo-
tie my die opoffert / inde vereeninge van mijn
passie / soo stelt sy my gheheel te vreden / ende
maeckt dat ic ontalliche menschen spare om
haeres liefden wille.

Als dese ootmoedighe Maghet op enen tijt
gebeden hadde aen een debote / dat sy voor haer
soude bidden / ende als sy dat dede / heeft sy den
heere hoozen antwoorden: **W**e ghebreken van
dese mijne twerkozene / die sulcs schijnen te
zijn / en zijn sulcs niet / veel eer behoorden sy
genoemt te worden booztgancck van haer siele.
Wat de ouerbloedicheyt der gratien die ick ge-
duerelijck in haer wercke / soude qualgck door
de menschelijke crancheyt beschermt connen
worden van den wint der ydel glorie / ten ware
dat haer deughden onder de kennisse van haer
ghebreken herbozghen werden : want eenen
acker hoe hy beter ghemest is / hoe hy rijcke-
lycker vruchten boozts brenghet. **S**oo dese
doock door de kennisse van haer eyghen swac-
heyt / brenghet my boozts ouerbloediger vruch-
ten der danckseggingen. **W**aerom ooc booz cle
ghebreck / daer door sy haer so vernedert / hebbe
ick haer gegeuen soo veel gauen / die soodanigh
zyn / dat sy daer door booz mijn ooghen alle de
onvolmaectheyt kan wegh doen. **N**iet te min-
ten bequamen tijde / als ick alle haer gebreke
in deughden sal verandert hebben / so sal haer
siele als een schijnende licht blincken / ende dese
dingen sullen nu genoegh zijn booz de tweede
getuygenisse / want inde naerbolgende dinghe
daer noch vele ander by geboeght fullē wordē.

Hoe

ydel glo-
rie.Kennisse
van eyge
broosheyt
verdri ft
ydel glo-
rie.

Hoe ſy in als Godts glorie alleen ſochts, haer ſeluen heel verſmadende.

DAT V. CAPITTEL.

De derde ghetuyghe is blijckelijck ghenoech : te weten / haer leuen ende handelinghe / waer in niet anders als heylicheyt en is ghebleken. Want ſy niet alleenlijck met de woorden / maer oock met de daet betuyghde / dat ſy in alles niet haer eyghen wille / maer Godts wille ende glorie ſochte. Sy dede alle haer neerſticheydt / ende ghebruyckte alle haer verſtandt om wiſſelijck te onderſoecken deſen goddelijcken wille. Om wiens wille datſe dickwils haer eyghen eere / haer lichaem / haer leuen / iac haer eyghen liele veracht heeft. Deſe ghetuygheniſſe moetmen te beter met redene gheloouen / om dat S. Jan ſeyt : Die de glorie ſoeckt, van de ghene die hem gheſonden heeft, die is waerachtigh. Ende onrechtveerdicheydt en is in hem niet. O gheluckighe liele die Godts glorie alleen ſoo hierighlijck gheſocht heeft : wiens leuen oock warachtelijck heyligh betuyghet wort / als ſteunende op de vaſte ghetuygheniſſe / vande Euanghelijſche waerheyt.

Doorts aengaende haer volſtandicheydt / hoe ſterckelijck ſy op niemant paſſende de eere / de rechtveerdicheydt / en waerheyt Godts met yber boozghedaen heeft (daer ick eerſt af beghonſt te ſpreken) dit moetmen ontwijffelijck houden / datſe van niemant ghenoechſaem wtghelept magh worden. Want met rechte magh

Onderſoeckinge vande wille Godts.

Volſtandigē yver vande eere Godts.

magh haer toe gheschreuen worden dat den
 Wijzen man seyt: Den rechtveerdighen als eenen
 leeu betrouwende en sal niet versaeft zijn
 yemanden te ontmoeten. Want door dien dat
 Godts liefde haer alle dreef/ alleen vegeerde.
 Daerom wast dat sy haer seluen om sulcken
 sake (te weten hoor de eere Godts / sijn lof en
 der sielen salicheit) soo versmaede/ soo haer
 seluen overgaf tot alle swaricheden: dat sy
 nergens op en paste/ niet en ontsach wat haer
 daer af moghte overcomen / also sy siechs
 Godts eere oft vermeerderemoghte/ ofte ver-
 heyden. Daerom dock al wat sy koste putten
 wt de H. Schrifsture dat sy naermaels moghte
 stouen/ tot salicheit van haeren euen naeste /
 ofte tot de eere Godts / was sy sochtvuldigh
 ende neerstigh omme te vergaderen / ende dat
 niet anders dan om de eere Godts doende /
 gheenen lof/ gheen ghebocken/ gheenen danck
 der menschen daer hoor verwachende. Maer
 daer hoor was sy alleenlyc sochtvuldigh / dat
 waer sy meerder bychten verwachtte/ sy daer
 overloedigher soude wtstorten het ghene sy
 inde H. Schrifsture ghelesen hadde. Want tot
 die plaatsen / daer gheen Schrifsture toe en
 dante/ stierde sy andere Boeckē / die sy men-
 de meest van noode te zyn ter sielen salichz /
 in dat sy so een veggelijc Christo soude win-
 nen. Hierom heeft sy dock haer seluen die wilg
 den rust en slaep ontrockē / wtgestelt r'eten/ en
 heeft versmaet en veracht andere gemaecken
 des lichaems/ om dat sy de siel soude dienen /
 in aen Christe / mit de sielen tot hem byen-
 ghende. Sy dede alle dese dinghen met groot
 vlijchchap des Gheestes/ al of sy hier in geen
 gheye maar alle wellusticheit gevoelt hadde.

Ende

Ende dit en was haer noch nitt ghehoerch /
 maer sy ontrock haer seluen somwijlen de
 soeticheyt der contemplation / alst van noode
 was / out die getemteerde te helpē / ofte de ver-
 latene te vertrooste / of (het gene sy aldermeest
 wensche) om yemant inde goddelijcke liefde
 t'onsteken: want ghelijck het iser int vier heel
 bterigh wort / soo oock sy onsteken zijnde dooz
 de goddelijcke liefde / en scheē anders niet als
 liefde te zijn / als de ghene die een yeghelijckis
 salicheyt sochte. Des niet te min soo was sy
 ghenietende soo dickwils / ende soo ghedurich-
 lijk de t'samenprekinge Godts / als yemāt
 anders in haerē tijdt / nochtans en heestmen
 niet bemeret dz sy haer hier in verhoerigh-
 de / maer als sy eenigh gebrec in haer vout dat
 aenliende verootmoedighde sy haer opt alder
 diepste. Hierom seyde sy altijt / dat sy de gauen
 die haer dooz de ouerbloedighe berinbertichz
 Godts gegunt waren / te vergeefs ontfangen
 hadde / ende dat sy die sonder vrucht te doen
 versuynde. Sy dochte haer de ontweerdighste
 onder alle menschen te wesen / ende ynwij-
 lijk als sy haer gauen met anderē menschen
 niet gemeyn en maecte. Alsdan docht haer
 dat sy / het gene sy niet alleen booz haer seluen
 ontfangen en hadde / dat dooz haer eygen on-
 nachtsaemheyt nochtans versuynt ende in
 den meshoop begrauen hadde. Maer soo
 wanneer sy yemant hadde van dese yet me-
 degedeylt / soo dochte haer dat sy de costelijcke
 steenen / dat is / de gauen Godts int goit ge-
 felt hadde. Wat menschen sy sach / die stelde
 sy booz haer / ende achtese beter als haer sel-
 uen / ende daerom als sy de gauen Godts aen
 andere mededeylden / soo liet sy haer booz
 staen /

Gelijcke-
nisse.met Godt
gedurich
spreken.Ootmoe-
dicheyt.mededey-
linge der
gauen.

staen/dat sy lieden alle door hyn ghepeysen /
 onnooselheyt / ende supbere handelinghe meer
 verdiende / ende dat Godts lof daer door meer
 vermeerderde / dan door alle haer oeffenun-
 ghen / ende lichamelijcke crachten : ende dat
 meynde sy soo te gheschieden door haer eygen
 onweerdicheyt / verwozpentheyt / ende onacht-
 saemheyt. Ende dit alleen / te weten / de oot-
 moedige kerinisse haers selfs ende alderdiepste
 ootmoedicheydt / dwong haer om de gauen
 Godts mede te deplen / om datse (soot haer
 dochte) in haer verborghen blijuende ledigh
 waren / maer boort licht gheborghende zijnde in
 andere menschen / te minsten vruchten ende de
 eere Godts wercken mochtē : te meer gelijck ic
 segghe om dat sy haer liedt voor staen / datse
 niet om haeren wille / maer om die salicheyt
 van andere / die al ontfanghen hadde.

Hoe den Heere der crachten in haer als in eenen
 Hemelghewoont heeft , diemen metten ver-
 stande begrijpt.

DAT VI. CAPITTEL.

Om dat gheseydt is / dat inden monde
 van twee ofte dry alle woordt staet / soo
 veel te meer salt staen / daer soo veel gheloof-
 weerdighe ghetuyghen zijn / soo dat het oock
 anders niet en is als pure quaetheyt / als dan
 de waerheyt gheen ghehoor te gheuen / oft die
 te verachten / of te bestrijden. Hier om soo
 pemant door onghehoovicheyt dese wilde be-
 hechten / die behoorde beschaemt te zijn vā sijn
 vermetentheyt / ende verwaentheyt / heeft hy
 niet verdient in sijn seluen ofte dierghelijcke
 oft

oft hoogere giften te ontfangē. Daer en ho-
 uen soude hy oock schande weerdigh zijn /
 aenghesien hy hem verblidende met eens
 anders booztganch / als hy die oock sijne
 eyghen daer door cost makē / nochtans dat
 bersuynde heeft. Een pegelijck dan magh
 ghelouuen dat dese Maghet is een vāde wt-
 bercozenste vrienden Godts / soodanighe als
 S. Bernart beschrijft op dē Boeck der Sang-
 ghen / aldus segghende : Ick meyne alle
 dusdanigē siele niet alleēlic hemelsch te zijn
 van weghen haeren oorspronck / maer dat
 sy den hemel selfs niet te vergeefs magh ge-
 noemt worden / om de ghelijckenisse wil.
 En dā toont sy dat haeren oorspronck waer-
 achtigh hemelsch is / als haer conuersatie
 indē hemel is. Daerom seyt de Schyfture :
 De siele van eenen rechtveerdighen is den
 stoel des wijsheydts. Ende den hemel is mij-
 nen stoel, seyt de Heere / die dan door de ghe-
 leerttheyt weet / dat den gheest des Saligh-
 makers Godt is / die weet oock wel dat hy
 enen gheestelijcken stoel heeft. Ende hier
 in versterckt my noch die ghetrouwe be-
 loste : Ick (seyt den Soon) ende den
 Vader sullen tot hem (dat is tot den Heer-
 lighen mensche) komen , ende wy sullen
 onse woon-plaetse in hem maecken. Ende
 ick meyne dat den Propheet ooc van ghee-
 nen anderen hemel gesproken heeft / seggens
 de : Maer ghy woont in het Heylige den lof vā
 Israhel. Maer claerlic seyt den Apostel dat
 Christus woont in onse herten doort gheloo-
 ue. Maer ick sien van verre die Heyli-
 ghen / bande welcke gheseyt wort : Ende
 ick sal in hen wonen, ende ick sal in hen wan-
 delen.

Blyde
 zijnde
 met een
 anders
 voorganc
 makē vvy
 dien ons
 eyghen.

Bern.
 ferm. 27.
 sup. Cant.

Een ghe-
 loouighe
 siele is
 eenen he-
 mel.
 Sap. 7.
 Esaiæ. 66.

Ioan. 14.

Psalms. 21

Ephes. 3.

sen /
 meer
 meer
 nu
 dat
 ogen
 cht
 oot
 pste
 uen
 aet
 igh
 e in
 e de
 k ic
 atle
 ept
 en
 er-
 de
 od
 f
 k
 n
 te
 o
 e
 n
 e
 t

2. Cor. 6. delen. Och wat een breedde heeft die siele
 ende hoe wtneimende verdiensten/ die weerdigh
 wort ghebonden t'ontfanghen / ende
 sufficient om t'ontfanghen in haer de Goddelijcke
 teghenwoordicheyt. Maer wat is sy die doech de
 ruypte heeft ende wandelplaetsen tot het
 werck des maesteyts? wāt zy wort daghelijcks
 eenen heylighen tempel inden heere/ wiens
 breedde is de liefde. Soo dan moet de
 grootte van een pegelijcs siele gherekent
 worden nae de grootte van de liefde die sy
 heeft. Soo is dan een heylighe siele eenen
 hemel/ hebbende een Sonne dat is het verstant/
 een mane het ghelouue/ sterren de denichden.
 Oft inners de Sonne is den pber des
 rechtveerdicheyts oft de brandende liefde/
 de mane is de suyterheyt. En het en is geen
 wonder dat den heere Jhesus geerne in desen
 hemel woont/ den welcken hy niet ghelijck
 de andere hemelen gheseyt en heeft dat hy
 zoude geschapen worden/ maer hy heeft
 ghebochten om dat hy hem crighen soude /
 ende hy is gestoruen om dat hy hem
 verlossen zoude. En daerom nae sijnen
 arbeit tot sijn hegeerte ghecomen zijnde /
 sendt hy : Dit is mijn ruste van eewe tot
 eewe, hier sal ick wonen, want ick se
 verkosen hebbe. Tot hier toe zijn de
 woorden van S. Bernaert. Nu sal ick
 dan choonen t'ghene ick voorszeyt hebbe.
 Te weten/ dat dese is eene vā dese salighe
 sielen/ die Godt veel excellenter/ als
 enigen materialen Tempel om in te
 wonen/ betoren heeft. Tot wiens lof
 (want het soo van noode is) sal ick
 als het ghene dat ick veel iaren
 dooz een heymelijcke samentwoonings

De breedte vā een geloouighe siele is de liefde.

Hoedagen hemel de geloouighe siele is.

Psal. 131.

kinghe hebbe connen verstaen van dese heylighe Maget/int openbaer brenghen. Soo dan S. Bernart seyt dat tot eenen hemel / diemen met den verstande begrijpt / dat is tot een salighe siele / daer Godt hem verweerdicht in te woonen / vā noode is het ciract der deughden / gelijk de claerheyt der Sonnen / der manē en der Sterren. Welck hoe in dese heylige gebeurt is / ende hoe sy als niet eenighe stralen der deughden gheschienen heeft / sal ick met corte woorden verclaeren. Waer door ghelijck ick hope een pēghelijck sal voorszeker bemerken / dat den Heere der crachten in haer ghewoont heeft / aenghesien hy haer van buyten verciert heeft met het soo blinckende licht der gratien.

Van haer volstandighe rechtveerdicheyde.

DAT VII. CAPIITEL.

DE rechtveerdicheyt / ofte pber vande Goddelijcke liefde / die S. Bernaerdt bouen schijnt te prysen onder den naem der Sonnen die heeft soo wtneementlic in haer geschienen / dat sy / indient haer betaemt hadde oft behoortlijck ghedocht hadde / haer soude gheworpen hebben int midden van een heyz van duysent ghewapende mannen / om de rechtveerdicheyt booz te staen. Sy en hadde niemant soo lief / sa oock al waert sulcken geweest / die haer van haeren doot vrant soude willen verlossen / die sy niet een woordken soude by gestaē hebben / alst tot achterdeel vāde rechtveerdicheyt soude gheweest hebben. Deel eer soude sy / booz alsoo veel alst gheozloft was / in haer eyghen
moeders

moeders schade gheconsenteert hebben / dan datse de onrechtbeerdicheydt eenighe plaetse soude ghegheuen hebben / al wast tegen haeren alder meesten byandt. Daer en bouen alst van noode was yemant te bekijuen / so gincse te buyten haer natuerlijcke beschaemtgeyt / (de welcke nochtans onder andere deughden de meeste plaetse in haer hadde) achter stelende alle menschelijcke ende onghereghede byese / betrouwende alle in hem / met wiens ghelooue sy ghetwapent was / wiens dienst sy sochte aen heel de werelt te verbreyden. Daer naer met sulcken begheerte van Godtruychicheyt ende gratie des wysheys gincse hem toe die te berispen was / ende soo verstandelijc ende discretelijck bestierde sy haer woorden (als die ghene die eerst haer tonghe stack in bloet van hare beuindē / om alsoo te schryuen int herte van haeren euen nasten) soo dat niemant soo versteent van herte en ceste wesen al en hadde hy maer een druppelke van Godtruychicheyt in hē gehad / die dooz haer woorden niet beweeght en werdt tot berernisse / of immers tot wille van berernisse. Maer als sy bemerkte / dat yemant dooz haer vermaninghen beweeght wert om leetwesen te hebben / so keerde sy haer tot hem met sulcken begeerte / ende werdt met sulcken medeliden tot hem beweeght: dat sy tersondt open dede hem binnenste van haer goet hertige goedertiericheydt: ende met haer gheheel herte smeltende gaf sy haer seluen teenemael vooz hem / om hem te vertroosten soo veel als haer mogelijk was. Ende dit en liet sy niet soo seer blycken vooz de menschen met ciract der woorden / als sy wel meer dat selue verboozderde by God

Eē Godtruychtige maniere om de zonghe te beltieren

an
gh
de
soe
sy
gh
all
da
fou
ber
ha
ber
fin
hze
gh
die
her
lies
bet

H
is g
mae
God
laer
dat
dat
dat
soo
wel

met neerſt gh toedoen der ghebden ende be-
 gheerten want sy en ſochte niet in haer woord-
 den emants herte ſoo tot haer te trecken / of
 ſoo te comen in peimants vrientschappe / dat
 sy door die oorſake eenigh ſins ſoude getrockē
 gheweest hebben van Godt. Sy ſchoude doch
 alle menſchelycke vrientschappe / die sy ſach
 dat op Godt niet en ſteunde / als een dootelyc
 ſcyn. Waerom dat dese alderoprechſte wt-
 berhozene ſulcken yver om de liefde Godts ge-
 hadt heeft / dat sy niet een woordt met goeder
 herten ſoude verdraghen hebben / dat eenigh-
 ſins menſchelycke ende ſinnelijcke liefde mede
 broght. Want al hadde sy het grootelijck
 gebreck gehad / ſoo hadde sy liener peimants
 dienſt ende weldaden te derven / dan dat het
 herte van peimant door eenighe menſchelycke
 liefde niet haer ſoude bekonnert gheweest
 hebben.

Hoe dat-
 men de
 menſche-
 lijcke
 vrientschap
 niet
 ſchouvyt.

Vanden yver die sy ghehadt heeft om de
 menſchen ſaligh te maecken.

DAT VIII. CAPITTEL.

Hier woorden ende werck hebben connen
 ghetuyghen / hoe dat haer herte ontſteken
 is gheweest met de liefde / dan de ſielen ſaligh te
 maecken / en tot verdoordinge der Religie / en
 Godtsdienſticheydt. Waerom als sy ghemaer
 laerdt eenigh gebreck in haeren euen naeſten /
 dat sy gheerne ſoude hebben ghebetert / ende
 dat het nochtans ongheteterdt bleef / om
 dat miſſchien hy niet en coſte / oft dat hy hem
 ſoo niet en beneerſtighde tot beterniſſe / als hy
 wel ſoude hebbe conne / dat beſwaerde ſo haer
 herte

C 2

herte dat sy niet en koste vertroost worden of sy en hadde biddende den Heere booz sulcken persooone / of vermanende / soo dooz haer als dooz andere / die daer toe beqaem warē / de sake soo verde gebzoght / dat sy bemerkten coste al tijt eenighe beternisse. Als het ghebeurde (als de menschen ghewoone zijn) dat haer pemaent wilde vertroosten / segghende / dat sy niet en hoefde te passen op die hem seluen niet en wilde bekeeren / dat sy daer gheen schade af en soude hebben / maer dat hy sijn eyghen pacht soude dzaghen : soo hoorde sy ende ouerleyde dese woorzen met sulcken droefheyt / al of men met ten sweert haer hadde doozsteken. Want sy seyde dat sy lieuer die doot soude ghestozuen hebben / dan so getroost te worden in pemaents ongheluck / dat hy dan eerst soude gheboelen / als hy sonder eenighe bate / naer de doot inde ewighe pijnen soude vallen.

Hier toe stierde sy oock als sy yet salighs en beweghelijcks in de h. Schryfture bont / dat nochtans swaer was om te verstaen : dat sy terstont ouer sette wt den Latijne in eenen sin die lichter was om te verstaen / om dat sy dat profytelijck soude maken booz de ongeleerde. Met dese becommeninghe ende occupacien bzoght sy by naer den dagh om / te weten van smorghens tot den auont / of nu met dinghen die verdietelijc langh waren / int cozt te stelle / of die swaer warē / te verclare / of inners met profytelijcke dingen te vergaderē : waer mede sy haeres naesten salicheydt (daer sy bouen al naer haecte) soude verboozderen. Het welck van hoe grooten weerde dat het is beschryft alte frap Beda / segghende : Wat hoogher gratie / wat glozioser conuersatie soude daer moghen

Beda

ghen zyn/dan met een dagelijckse oefeninghe
 andere soecken te bekeeren tot de gratie van
 synen Schepper/ende die wils dooz winste vā
 gheloobige sielen/de bly schap vant hemelsche
 vaderlant te vermeerderen. Het welck oock
 Bernardus versterckt segghende: Dat heeft in
 haer de opzichte en surbere contemplatie/dat
 hoe de siele meer met het Goddelijck bier on-
 steken wort/hoe sy meer verbult wort met be-
 gheerten om Gode te winnen die hem ooc des
 ghelijcs moghen beminnen: soo dat sy gheerne
 achterlaet de stillicheyt der contemplatie/ om
 te ghebruycken die Predicatie. Op dat sy ver-
 reghen hebbende sulcs als sy begheerde / soo
 beel te vierigher haer wederom daer toe magh
 begheuen/als sy ghedachtigh is vruchtbaer-
 lijcker die achter ghelaten te hebben. Is het
 dan nae de ghetuyghenisse van S. Gregorius
 schryuende op den Prop. Ezech. datter geen
 sofwerdiger offerhande en is vooz Godt / als
 den yber tot der siele salicheyt/hoe ist dā won-
 der/ dat den Heere Jesus soo gheerne ende soo
 gheweerdelijck woont in desen synen leuenden
 outaer: op den welcken hem soo die wils/ende
 soo soetelijc/ den alderaenghenaeinsten reuck
 der sacrificien ghebrant wort. Op eenen seke-
 ren tijt/soo heeft Jesus Christus die schoon is
 van ghedaente / bouen de kinderen der men-
 schen hem haer geopenbaert/die met sijn Co-
 minelijcke schouderen scheen te onderhouden.
 een groot ende breed huys dat op hē steunde.
 Ende hy heeft dese sijne wtbercozene aldus
 aengesproken: Siet ghy wel (seyde hy) met wat
 eenen arbeyt / ende sozge/ ende wake dat ick
 dit mijn beminde huys/ dat is de religie / op
 houtwe? wāt dese de geheele werelt dooz vallen
 wilt/

niet hoo-
 ger noch
 niet god-
 delijcker
 als met
 Godt re-
 vercken
 inde be-
 keeringe
 der sielen

wilt / om dat ter soe weynigh menschen ghe-
bonden worden / die om die te beschermen ende
te verhoorden ghetrouwelijck vercken oft
lyden willen. Waerom / o mijn beminde dochter
moet ghy medeliden nemen met myne ver-
moetheyt. En de Heere heeft daer by gevoegt:
Alle de ghene die met woorden sijn eenigh wer-

Hoe aen-
ghenacm
dat haer
Godt is de
de Religie
te ver-
voorderē

dese religie pooghen te verhoorden / ende soe
ghebragen om die tot beternisse op te rechten
dese ondersetten met my als vaste pilare / voor
soe veel als hen moghelijck is / die hups / ende
ende sy ontlasten mynen last / ende vermoet-
hendt. De Maghet met dese woorden in het
binnenste des herten beweeght zijnde / door
medeliden van haeren Heere ende Godt / ende
huydegom / wert noch ghelveldeijcker als
sy plochte / gevozt om naer haer uiterste bestē
de voorderinge vande religie te vermeerderen
soo dat sy sommighen tijdt ghedurende / oock
bouen haer crachten inde onderhoudinghe
ende strengicheydt van haer oorden haer ver-
moeyde / om dat sy aen andere soude gheuen
een exempel om nae te volghen. Maer als sy
dit eenen langhen tyt ghetrouwelijck volhen
hadde / soo en heeft haeren goedertierensten
Heere ende beminder niet toeghetaren dat sy
beminde dus soude beswaere sijn: maer by
heeftse willen brenghen tot de ruste van een
soeter contemplatie / sonder de welcke sy noch
tans / ghedurende dese verwendighe oeffen-
ninghen / hoe swaer ende moeyelick sy ooc wa-
ren / niet ghetweest en is. Waerom de Heere haer
vermaent heeft door sommighe sijne ghetrou-
we ende verhoorden vrienden / dat sy haer soude
mijden van die ghelicken arbeyt / ende dat sy
haer heel soude bekommeren met haeren al-
derijf

Sy worden
vanden
vierlijc-
ke arbeyt
geropen
om met
God haer
te bekom-
meren.

derliefften / haer tot inwendighe dinghen be-
keerende. Het welck de Maghet ontfangende
niet sonder groote danckſegginghe / heeft
haer begheuen met groote blyticheydt tot
de heylighe ruſte van de ſeer begeerde contem-
platie / inde welcke ſy haer ſoetelyck / met den
eenighen haerder begheerte / was becomme-
rende: den welcke ſy oec gevoelde heel tot haer
ghekeert / met de alderbolmaeckſte inſtoztin-
ghe van alle gratien.

Doorts van deſe ſecrete vriende Godts / die
haer vermaent hadde / dat ſy ophoude van
lichamelijcke oefſeninghe haer ſoude begeuen
tot de ſtilte der contemplatie / iſſer eenen brief
van een ſekere devote / die ick gheerne hier by
voeghe: want ſy dien door goddelijcke vero-
penbaringhe ontfangen hadde / en heeft dien
aen onſe Gheertruyt geſonde / aldus lydende.

O deuote bruyt Chriſti gaet inde bliſſchap
ws Heeren want tot v ſoo is ſijn Goddelijck
herte met een onwtſprekelijcke ſoeticheydt
aldermeest gheneyght: ouermidts de ghe-
trouwicheydt, waer door ghy ſoo ſeer hebt
ghearbeydt tot ſijnder glorie, om de waer-
heydt te beſchermē, waerom ſijne ende uwe
opperſte begheerte is, dat ghy voortāen ſout
moghen ruſten onder de ſchaduwe van ſijne
alderlieffte conſolatie, want ghelijck eenen
goeden boom gheplandt neffens den water-
vloed als hy ſijn wortelen diep ende breedt
wtgheſpreydt heeft, alderouervloedighſt
vruchten voorts brenghet. So brenghdy oock
voor uwen beminden Bruydegom voordts

Eenen
Brief aen
S. Gheer-
truyt ge-
ſonden.

die aldersoetste vruchten, die ghy met elck woortende werck door de gratien, die Godt in v verckt, hem voortbrengt. Ghy en sult door gheen hitte der vervolginghe dorre vvorden, overmits dat ghy ghedurelijck vochtigh ghemaect vvort door de invloedinghe der Godlijcker gratien. VWant om dat ghy in alle uvve vercken soeckt de eere Godts, ende niet de uvve, daer door compt dat ghy met een Heylige viericheyt van een vrucht uvven beminden het honderste deel opoffert; ende dit niet alleen inde Heylighe vercken die ghy doet, maer oock in alle het goet dat ghy gheerne sout doen, oft by andere vervoorderen, hoe vvcl dat ghy het niet en kunt. Niet te min soo vervult de Heere Iesus selue voor Godt sijnen Vader, alle de armoede ende ghebreckelijckheydt, of in v, of in andere, om de vvclcke ghy beroert vvordt: vvant voor elcke besondere goede vville, al of ghy die met der daedt volbrocht hadde, is hy ghereet v te loonen, ende daer door is oock al het Hemelsche hof verheught, v als gheluck biedende ende Godt voor v louende hem bedanckende.

Van

Van haer moederlijck medelijden, dat
ſy met een yghelijck hadde.

DAT IX. CAPITTEL.

Bouen den yber nae de rechtebeerdicheyt /
daer wy nu af ghesproken hebben / ſo was
in haer een deught des medelijdens daer hem
ſen yghelijck af verwonderen moght. Want
als ſy hoorde dat yemandt met een redelycke
dwoefheyt bevanghen was ende beſwaert (hoe
wel dat hy van haer verde geſeten was) ſoo de-
de ſy hem vertroosten of met woorden of byle-
uen / ende ſy en koſte hem daer en tiffchen wt
haeren ſin niet ſetten of ſy en verſont dat het
beter met hem ginghe. Want ghelijckerwijs
yemandt met coztſe ofte andere krankheydt be-
vanghen zijnde van daghe tot daghe hopen-
de nae beter geſontheyt / ſoo haecte ſy ooc
van ure tot ure / dat ſy ſoude vanden heere ver-
troost worden / die ſy wiſte beſwaert te zijn. Sy
en maecte de menſchen niet alleenlyck deel-
achtigh van dit medelijden / maer oock alle
andere creaturen: ſoo wanneer ſy wiſte r'zy de
vogelen des lochts r'zy de beeste des aertrijcs /
dat ſy in eenigen noot waren / als door honger
ende couwe. Met deſe dan medelijde hebbende /
als met het hant-werck ende ſchepſel Godts
offerde ſy Godt met inwendighe deuotie alle
het onghemack tot een eeuwighen lof / te wre-
ten inde vereeninghe vande weerdicheydt :
waer door elke creature van Godt volmaect
is / ende nae ſijn gheslachte op het alberhooch-
ſte edel is. Ende ſy badt den ſelfſten heere dat
hy

by sijn benaide creature bermygertigh soude
zyn/ende hem ghtweerdighen die vande swa-
richepde te verlichten.

Van haer wonderlijcke suyverheydt.

DAT X. CAPITTEL.

SInte Bernaerdt op de bouen beschreuen
plaetse die ghelicht de suyperheydt by de
mane. Hoe claer dat dese in haer ghescheuen
heeft/dat blijckt daer by / dat soo twel sy / als
oock andere die haer kenden/plagen te bekens-
nen / dat sy noyt soo langhe man int aenlicht
ghesien hadde / dat sy daer door sijn ghedaen-
te ofte heeldenisse soude onthouden hebbe / om
kennisse van hem te draegen. Waerom sy niet
hoe heylighen man dat sy te spreken hadde/en
hoe seer heymelijck de sake oock was / die sy te
handelen hadde/so suyperlijck van hem ginc/
dat sy haer oogen niet eens op hem en sloegh.
Dese suyperheyt en ghebruycke sy niet alleen
in haer ghelicht/maer oock in haer woorden/
ende in alle haer sinnen : waer wt quam dat
de suyperheydt soo claer in haer altydt scheen/
dat haer heymelijckste ghesellinnen sount ides
lieffelijck contende met den anderen/van haer
ploeghten te segghen/datmense te recht viel ou-
der de reliquien opden antaer soude moghen
stellen. Maer die niet my wil ouerlegghen/
hoe sy bouen alle menschen die ick kenne haer
ghenoechte na int lesen bande h. Schrijfure/
sae in Godt den Heere selue/ en sal hem soo seer
niet verwonderen van dese hare suyperheydt.
Welcke de beste hulpe en bescherminghe is om
de suyperheydt te behouden . Want dat be-
truyght oock S. Gregorius Paus / segghende
Den

Den ghenen die smacch inden gheest gheban-
 den heeft/en heeft geen smacche meer in vlees-
 scheliche dinghen. Sinte Hieronymus seyt
 doek: hebt hier de Schrifure ende ghy en sult
 die sonden des vleesch niet beininnen. So dan
 dit alleen/ te weten dat sy als ghyt in haren sin
 hadde de h. Schrifure soude ghenoech zijn/al
 waer datter gheen andere ghetuyghenisse en
 waren/om haer supberheydt te bebestighen.
 Maer door dien wy hier mentie maechen va
 het lesen/soo en dient niet achterghelaten/ dat
 soo wanneer onder het lesen (ghelyck het ghe-
 beurde) sy inde heylighe Schrifure yet bondt
 dat onsupber was/oste waer door naermaels
 eenighe verberdinghe / oft ghepers van on-
 supberheydt/haer soude mogen hebben te vo-
 ren comen:als sy alleē was/oft als sy anders
 heymelijck dat doen mochte/soo sloegh sy dat
 door maechdelijcke beschaemtheydt ouer /
 sonder dat te lesen. Maer als sy dat niet en
 coste sonder lesen achterlaten / soo las sy dat
 rasch henen/ende gheliet haer / oft sy dat niet
 berstaen en hadde / hoe wel dat sy de maegh-
 delijcke schaem-derwe die haer wanghen
 ouer liep/ niet en coste verbergen. Doozts als
 sy doek/ghelyck het somtijds ghebeurde/ ghe-
 braeght wert van sommighe/die niet veel van
 dusdanighe dinghen en wisten / van saken die
 doek sonder sonden int vleesch gheschieden:soo
 antwoorde sy opt eerlyckste / nochtans in
 sulcker voeghen/dat sy al het ghyene niet
 eerlyck ghenoech en kost segghen/met een der-
 sel beuinpelde. Daer en tusschen soo keerde
 sy haer herte daer soo af/ dat het scheen dat sy
 liever niet een scherp sweert soude ghequest ge-
 weest hebben/dan sulcs te hoozen. Maer als
 sy

sy tot profijt der sielen van sulcken dinghen nootsakelijck moeste spraken / als dan als of haer eerbaerheyt dat niet tegē gegaen en hadde (als het haer rechts oorzboozlyc docht sulcx wt te legghen) sprack sy bylyck wt.

Als sy op eenen tijt sprack met eenen ouden man van heel goet leuen / van haer secreten / soo heeft hy sulcken supberheyt in haer ghebondē / dat hy betuyghde / dat hy noyt vernā ghesproken hadde / die hy ghebonden hadde so supuer van alle bleeschelycke beroerten en geneyghlijcheyt als dese Maghet. Ick staen hier heel dinghen ouer / die haere wtneemende supuerheyt souden moghen betuyghen : want waer dat vernant alleenlijck dese eene gaue Gods / te weten de supberheyt des herten / wilde ouerlegghen / die en soude hem niet verwonderen / waerom dat Godt haer sijn secreten te kennen ghegheuen heeft / aenghesien hy seluet int Euangelie seyt : Saligh zijn de suyvere van herten, wane sy sullen Godt sien. Het welck S. Augustinus wtlegghende / seyt : Godt en wdzt niet ghesien met de oogen des lichaems / maer met de ooghen der herten / ende ghelijck het licht der sonnen niet en kan ghesien worden dan met supuere ooghen / soo en can Godt niet gesien wordē / als met de supberheyt des herte daer de conscientie door sondē niet en wroeght maer is eenen h. Tempel Godts. Ick moet hier oock by voeghen tot ghetuyghnisse van haer supberheyt / t'ghone ick van een deuotte en gheloofweerdighe persoone ghehoort hebbe. Dese als sy den Heere badt dat hy hē gewerdigen wilde yet te doen bootschappen aen dese sijne wtberkozene en dat door haeren mont / weckende misschiē daer mede oorzake om met haer

Alleen vā
suyvere
sielē vort
Godt ge-
sien.

haer te spreken/soo heeft de Heere geantwoort dat sult ghy haer vā mijne wegen bootschappen: Schoone en̄ genoechlijcke. En̄ als sy dese woorden niet en verstant so heeft sy noch eens gebeden / sulcs als sy te voren gebeden hadde/maer sy en heeft vanden Heere noch die repse: noch oock die derde repse / anders gheen antwoorde connen krijghen. Waer ouer seer verwondert zijnde/ mynē alderlieffsten Heere seyde sy: Leert my doch wat ick met dese woordē verstaē sal. Tot de welke de Heere: Seght haer seyde hy/om dat sy my behaeght dooz de strycheit van haer inwendige schoonheydt: daer om ist dat haer herte verlicht wordt dooz sulcken schijnsel des supuerheydts / met de onbegrypelijcke cielgheyt/van mijn onveranderlijcke godtheyt. Ende dat sy my behagelijc is dooz een sonderlinghe lusticheyt der deughden/om dat mijn bloepende ghenoechlijcheyt van mijn Godt-ghemaecte menscheyt in alle haer wercken met een gheduerlijcke leventheyt bloeydt.

Vande gaue des betrouwens, waer door sy soowel in droef heydt, als blijchschap vastelijck op den Heere betroude.

DAT XI. CAPITTEL.

A Enghestien dat wy nu / naer mijn goet duncken/genoech ghesprokē hebben vanden ybertot de rechtbeerdichz en̄ medelijden en̄ supberheyt van dese Maghet/ so en staet oock niet te swijghen wat een groot betrouwen sy op Godt ghehadt heeft. Dese gaue (want dus schijnē

schijnt sy beter gendeint te worden als denghet
 hoe wtneemende sy in haer gheueest is / magh
 met veel geturgen bebesicht worden. Want sy
 hadde altyt sulcken vast betrouwen dat noch
 tribulatie / noch schade / noch eenige beletselen
 ia oock eenige sonden / so daer eenige gheueest
 hebben / of haer gebreken / dese sonden hebben
 connē te niet doe / of sy en beviel altyt een vast
 en gerust betrouwe / op de aldergoedertieren se
 verinhericheydt Godts. Nocht sy en was niet
 qualijck te heden noch ontfelt / al ontrock
 haer de Heere somwilen die geboelijcke gracie
 want het was haer alleris / oft sy die hadde
 oft niet dan dat sy in tegenspoet grooter hope
 creegh : waer door sy seker wist dat soo wel te
 ghenespoet / als boozespoet / alsoo wel inwendige
 als wrenwendige dingen haer al bekeert wer
 den tot goet / door de boozsichicheydt Godts.
 Ghelijck eenen bodē die tijdinghe moet bren
 gen daerme na verlancht met grooter hope en
 verlange verwacht wort : so oock in tegenspoet
 verwachte sy overbloedelijcker de goddelijcke
 vertroostinghe : wetende datse tot de selue ghe
 reet ghemaect wert door de teghenwoordighe
 tribulatie. Nocht en was sy soo neer gedrue /
 nocht en scheen se om haer eyghen gebreken /
 soo verflaghen / ofte sy en werdt / opgeheuen
 zijnde door de Goddelijcke gracie / terstant ver
 quaem om alle soorten hande ganē Godts te
 ontfanghen. Want als sy haer seluen docht
 doncker te zyn als een wtghebluste kole / ter
 stont nochtans door de mede-werkende gracie
 Godts moet crijghende / als sy haer tot Godt
 socht op te heffen / ontfinc sy in haer de inbeel
 dinghe Godts : ende ghelijck een mensche die
 tot de duystergeydt comt : int licht / soo werdt
 dese

Ontre-
kinge der
ghevoe
lijcke gra
tie doet
de hope
groeyen.

Doort on
wecke der
gracie
vort
smensche
verstant
verduy-
stert.

deſe verlicht door de goddelijcke teghenwooz-
 dicheydt/ en licht ſijnder gratie: en ghevoelde
 dat haer wederom wert gegheuen alle frayche-
 heyt ende eierlicheydt/ die betamen ſoude een
 Coninghinne becleet met gulde habyt / al om
 behangen met menigerhande cieraet/ om ſo te
 ſtaen by den onſterffelijcke Coninck der eeuwē/
 ende daer by wertſe oock ghewaer datſe was
 weerdigh ghemaeckt om met Godt byglyck
 te hanteren.

ſy was nochtans gewoon wt haer eygen
 opſet / ſoo wannecr ſy ghewaer wert / dat ſy
 beſmet was met eenighe vleckē der ſonden /
 (ſonder de welke men in dit teghenwooz-
 digh leuen niet leuē en can) als dan te loopen
 tot de voeten des Heeren Jēſu/ om daer/ door
 ſijn bloet vā alle ſmetten gewaſſchen te waer-
 den des niet te min als ſy ghewaer wert/ dat
 de goddelijcke gratie / haer ouerbloedelijck ge-
 gheuen was/ als dan en begaf ſy haer niet tot
 de oefeninghen der penitentiē / maer haer
 voeghende naet het wel behaghen Godts/
 ende ſijn voorcomende treckinghe/ gaf ſy haer
 ſeluen ouer als een bequaem instrument/ om
 alle werck der liefden in haer ſeluen/ ende met
 haer ſeluen te wercken/ ſo dat ſy haer dan niet
 en ontſach (gelijckmen ghemeynlyck ſprect)
 met Godt den Heere als met haers ghelijck te
 ſpelen. Door dit betrouwen creegh ſy ſo groo-
 ten begheerte van ten h. Sacrament te gaen:
 ſo dat ſy/ al waſt dat ſy door de h. Schriſture
 of oock door het ſegghen van andere verſtant
 hoe groote verlijchelen daer zyn/ van onwre-
 delijck ten h. Sacramente te gaen/ koſte daer
 door verbeert zynde/ oyt dat ſelue achterlaten:
 maer veel meer ſteunende op de goetheyde
 Godts

Godts/ ginck sy daer seer gheerne toe met een
 vaste hope. Sy wert hier toe ghedreuen door
 haer ootmoedicheydt/waer door sy alle haer
 wercken/ende alle de oeffeninghen / daer de
 menschen hen plochten mede ghreedt te ma-
 ken/ soo cleyn achte ende als van geene weer-
 de: soo dat al hadde sy die achter gelaten / niet
 en liet (ghelijck anders doen) al euen wel
 onsen lieuen Heere te gaen. Wetende dat alle
 de neersticheyt ende bereydinge vā een deboot
 mensche tot de weerdicheydt van dese goetwil-
 lighe gifte/te weten / tot het H. Sacrament/
 qualijck als een druppel was vergheleken by
 de gheheele zee. Ende daerom al wast dat sy
 niet en hadde verkosen eenighe sonderlinghe
 maniere van bereydinghe/nochtans betrou-
 wende opde ouerbloedicheyt vande ouberan-
 lijcke goetheydt Godts/dede sy haer beste/om
 met een supuer herte / ende vbandende deuotie
 der liefden te ghaen tot dit Sacrament. Al
 wat sy vanden Heere ontfanghen hadde / dat
 schreef sy toe haer vast betrouwen op hem:we-
 tende dat het des te beter van Godt om niet
 ghegunt was/overmidts sy die edele gaue des
 betrouuens waerachtelijc om niet/ en sonder
 verdiensten wt lauter gratie vā Godt/die den
 gheber is van alle gratien / ontfangen hadde.
 Door dit vast betrouwen wert sy so versterckt
 dat sy dickwils haecte naer de doot / noch-
 tans altyt haer voegende na den wille Gods/
 nae den welcken sy haer altyt so schickte / dat
 haer het leuen ende steruen al euen eens was:
 want door de doot hoopte sy de ewighe salic-
 heydt te vercrigen/maer door het leuen sijnen
 goddelijcken lofte vernieerden. Het ghebeur-
 de op eenen tyt / als sy ouer den wegh ginck/
 ende

Hem
 stellen
 indē God
 delijcken
 vville in
 leuē ende
 steruen.

ende soude elinnen op eenighe heuuelen/ dat
 sy wederom tot benede viel/ waer dooz blydet
 luden geest/ spzack sy tot den Heere. Alder be-
 minſten Heere Jesu hoe wel soude het met my
 gheweest hebben / hadde dien val my een ooz-
 sake gheweest/om rasscher by v te kōmen. Als
 wy om dese woorden verwondert waren/ ende
 bzaechden of sy niet verbrzeest en was te sterue/
 ver sy ghewapent was met de H. Sacramen-
 ten. Soo antwoorde sy/ ick wensche wel eerst
 met ganschert herren ghewapent te zyn met de
 H. Sacramenten eer ick sterue/ nochtans sou-
 der achter dencken achte ick meer de boozsin-
 nelijckheydt ende den wille van mynen Heere
 ende Godt / want ick en twijfele niet of dit is
 de beste bereydinghe tot de doot. Soo dat ick
 seer begheere by hem te comen / r'zy dooz ghe-
 ringhe/ r'zy dooz langhe doot / soo het hem ge-
 lieft: want ick hope/ dooz wat doot dat ic dook
 steruen sal/ dat de barmherticheyt Godts my
 niet en sal onbzeken/ sonder de welke ic alsoo
 wel soude moeten verdoemt zyn/ inde ouer-
 snnelijcke doot/ als in die langhen tydt booz-
 sien soude zyn. In dier voege verbljde sy haer
 in alles wat haer ouer quam/ want sy hadde
 altyt tot Godt een seker betrouwen/ een vrome
 en stercke moedt/ die sonder ophoutwen altydt
 bloeyde. Om dit betrouwen te beuesten ben ic
 bedwonghen te bzeughen vooz ghetuyge Godt
 selue die niemant en bedzecht/ die als een sijne
 deuote int ghebedt yet van hem begheerde / en
 by haer het selue niet en cosentede noch haer
 en antwoorde ende sy daerom seer verwondert
 was / ten lesten segghende/ daerom soo hebbe
 ick v niet gheantwoort om dat ghy niet en be-
 trout inde dingē die wjn barmherticheyt in v
 wilt

Die alder
 salichste
 bereydinghe tot
 Godt.

Hoe rea-
 ghenacm
 dat Godt
 is herbe-
 trouwen

milt wercken / gelijk doet mijn wtuerkozene
(sprekende van S. Geertruyt) die soo vast ghe-
woztelt is / en soo steunt op mijne boozsinnig-
heyt / datter niet en is oft sy en vertrouwt vade
oerbloedicheyt van mijn goetheyt te vercry-
ghen / waer om oock ick haer niet en sal wey-
gheren / dat sy van my begheert.

Vande deucht der ootmoedicheyt, ende van an-
dere dinghen die aen haer hanghen.

DAT XII. CAPITTEL.

Onder andere deuchden met de welke de
se heylighe Maghet van Godt seer wtne-
melijck als met eenige sterren is verciert ghe-
weest / waer deur sy oock een tweerdighe woon-
plaetse Godts geworden is / soo heeft de deucht
van ootmoedicheydt claerder als alle ande-
re in haer gheschenen / als in een groot vat
van alle gratien / ende behaerplaetse aller
deuchden. Want haer dochte dat sy de gauen
Godts soo onweerdich was / soo dat sy geen-
sins haer heeft kunnen laten boozstaen / dat sy
yet ontfanghen hadde booz haer / dat is tot
haer boozderinge: maer dat sy alleenlyck door
de Goddelijcke ghenckenisse was als een gote
deur de welke de gratie en gisten Godts vloey-
den tot syn wtuerkozen: en dat principaelijck
om dat sy daerse (ghelyck haer dochte) de on-
draackbaerste ende onweerdichste was / de ga-
uen Godts te bergheefs ende sonder vruchten
ontfinc: wtghendomen nochtans / dat sy de
selfste gauen Godts eensdeels met schrift / eens-
deels met woorden socht mede te deplen tot pro-
fyt van haren euen naesten. Ende dit dede sy
met sulcken betrouwen tot Godt / met sul-
ken

ken vuer bande goddelijcke eere / met ſulckem
 ootmoedicheydt op haer ſeluen fiende / dat ſy
 ſomtwijlen van haer ſeluen peysde ende ſeyde:
 Alwaert dat ic naer de doot om mijn miſdaet
 ghepijnticht werde inde helle / ſoo ſal ick my
 noch verheughen / dat Godt de Heere van an-
 dere menſchen door mynen arbeyt / ofte an-
 derſins gheert worde. Sy en kende niemant
 ſoo ſnoode of ſy en docht dat de gratien Godts
 bychtbaerlijcker in hem waren als in haer.
 Nochtans en heeft ſy nimmermeer de gauen
 Godts ontloopen / maer van ſelfs offerde ſy
 haer als ghereet om alle ſyn gauen te ontfan-
 ghen / om die namaels tot profijt van haren
 naeſten te beſteden / want ſy die meer meynde
 booz hem / als booz haer ſeluen ghegheuen te
 worden / hoe wel ſy lieden alleenlijck deur haer
 inbloedinghe / de ſelue ontfangen hadden. En
 hier in en kende ſy niet dat hare was / als
 alleenlijck die inbloedinghe. Ick laetet ſtaen
 dat ſy haer ſeluen yet toegheſchreuen soude
 hebben / oock het minſte bande weldaden ende
 gauen Godts. Een is nochtans niet te ver-
 wonderen / dat ſy (ghelijck ick boozſept hebbe)
 alle de menſchen weerdigher als haer achte:
 naedemael ſy haer ſeluen door het licht der
 waerheyt ſonder eenighe ghebeynſtcheyt oore-
 deelde / haer achtende ooc de verworpenſte onder
 ſoodanighe / bande welke de Propheet ſeyt:
 Alle de lieden (al ofte ſy niet en varen) ſoo zijn
 ſy in ſijn regeuvoorrichheit, ende daer volcht:
 Als een cleyen ſtofken der aerden. want ghelijck
 een cleyen ſtofken ſchuyplende onder de ſchad-
 we van den ſtruyck van eenich verworpen
 binck / verborghen wort door den Sonnes
 ſchijn: ſoo begheerde ſy oock te ſchuyplen booz

de wtneemtheit vande gauen Godts / tot de
welcke sy haer onweerdigh achte ende daer
ouer als van die verbzeint : besorghende dat
die alleenlyck sonden kommen daer sy souden
betamen ende voegen / te weten tot sulcke die
Godt dooz syn toegheestinghe voozkoint ende
die hy rechtbeerdich ghemaect hebende met
syn hulpe naeuolcht : daerentusschen haer
seluen anders niet als de schult toeschrybende
waer dooz (ghelyck haer dochte) sy haer hadde
betoont ondanchbaer ende onweerdich booz de
aengenaemste gauen Godts. Ende daerom en
koste sy de milste gauen Godts t haerder glo-
rie by haer niet houden / maer sochte soo die
als ooc de gaefgunsticheit Godts selue / aen
andere kennelijck te maken. Aldus sprekende
in haer herre: ten sal seker niet betamē dat van
sulcken ouerbloedigē goedertierenheyt Godts
tynwaerts anders niet goets meer komme
als van my alleen / de verwozpenste sonderse.
Daerom ist gheschiet dat sy op eenen tyt rep-
fende / deut haer groote verwozpenheyt sprek-
de tot den heere / seyde: Och mynē heere / vnder
de principaelste miraculen / die ghy weret / soo
mynne ick dat dit een sonderling is / dat de aer-
de myn alderonweerdighste sonderse dzaeght.
Op welke woorden de heere / die verheft die
hen vernederen / lieffelyck ende minnelijck
antwoordende seyde: seer gheerne en te recht
soo gheeft v hem het aertrijc / om van v boeten
betreden te worden / aengesien dat alle den
mel selue met een onwtsprekelycke begheert
berwacht die ghenoechelijcke ure / van weert
dich te wordē om v eens te dzaegen. O wonder
lycke soeticheyt vande Soddelycke goetheit
die de siele soo veel te meer / tot hoogher

berheft / hoe sy dooz een ootmoedighe kenniffe
 haer seluen meer neerdrückt. Ende hoe wel sy
 ydele glorie seer hatende was / soo heeft sy die
 op deser boeghen eer versmaet / als bebochten.
 Om dit te verstaen : alst ghebeurde dat haer
 een gepeys van ydel glorie ouerquam / te wyle
 sy belich was met het gebedt ofte eenigh goet
 werck / soo en bocht sy daer niet teghen / denc-
 kende dat dese begheerte al te siechten saccke
 was om daer teghen te bechten / berfinadende
 van dat ingheuen (al oft sy daer in gheconsen-
 teert hadde) soo bekeerde sy dat om haer daer
 in te verootmoedighen / op dese maniere haet
 seluen vertroostende / ende by haer seluen denc-
 kede: Ist dat (seyde sy) yemant dit goet siende
 ghetrocken worde om naer te volgen / soo heeft
 de heere wt b ten minsten dese byucht / dat hy
 van andere gheloeft wort / als ghy hem van
 uwen wegghen gheen byuchten en byenght!
 Sy liet haer voozstaen / dat sy dooz sulcke
 wercken was inde kercke Godts / als een
 momaensicht in een huys / dat nergheens toe
 en dient / van om ten tyde van de byuchten
 aen eenen stock op eenen boom gheset te wor-
 den / om de boghelen te veriaghen / op dat de
 byuchten souden moghen behouden worden.
 Op dese maniere / om dat haer dochte / dat sy
 onnut was / vertrooste sy haer daer in dat sy
 ten minsten gestelt was tot profyt vā andere.
 Want sy hadde een grootē puer tot de ootmoe-
 dieheyt / waerom oock / hoe wel de viericheyt
 van een wonderlycke debotie en de soeticheyt
 van een wonderlycke vertroostingē hen soo in haer
 hande Goddelijcke vertroostingē hen soo in haer
 herthoonden / datse niet en costen verborghen
 bliguen / nochtans onder veel dinghen / die sy
 gheschauen heeft tot salicheyt van andere / soo
 heeft

Hoe sy
 de ydel
 glorie
 veruuan.

heeft sy achterghelaten die bequaemste getuy-
ghenissen van haer heylicheyt / ende dat dooz
haer eyghen ootmoedicheydt. Mohtans Godt
die de nieren ende de herten doozsoecht / die
heeft selue van haer getuygenisse gegent. Wat
als een denoot persoon op eenen sekeren tijdt
sude meeste viericheydt sijnder deuotie Godt
badt / soo heeft de Heere tot hem gheseyt. Weet
dat myne wtbercozene / die ic booz my verciert
hebbe om ghemeynsamelyck in haer te woo-
nen / gheduerlyck besocht wordet niet sulcken
soetichydt der deuotie als ghy nu doet. Dooz
dat dese beminde Godts inden Heere alleen
haer vertroostinghe gheboelt heeft / dat blijck
ommers daer wt / dat sy van alle vergancke-
lycke en wereltse genochte een onwtspzeker-
lycke walginge hadde / want sy en en bont dat
gheenen troost in. Het welck hoe dat het den
genen die Godt beminnen / seer ghemeyn is be-
tuyght dien soeten beminder Godts S. Bern-
nart seggende: Die Godt bemindt die heeft een
walginghe van al / soo lange als hem ontro-
ken wort dien die hy bouen al begheert : Die
zyn de woorzen van S. Bernaert. Het is een
ghebeurt aen dese wtuercozene Godts / dat sy
bemerckende de ydelheyt des menschelijck
ghenoechte / moede zijnde seyde tot den Heere
Ick en binde niet opder aerden dat my soude
kunnen vermaken / dan v mijnen beminsten
Heere. Op het welke de Heere antwoorde
ende ick seyde hy en binde niet inden Hemel
noch op de aerde / waer in ick my vermaken
sonder v / en alle het vermaken dat ic in v heb-
be / dat stelle ick in v dooz de liefde / ende dat
vermake ick my altydt in v met alle de ghemeyn-
daer in ic my vermaken: en hoe dat dit verma-
ky

VValgin-
ghe van
verganck-
kelijke
dinghen.

ken my soeter is / hoe het v oock byachtbariger
 is. Hier van gheeft Bernardus oock getuyge-
 nisse seggende : ghenomen dat de eere des Co-
 nings het oordeel bemindt / soo ist dat de lief-
 de des bypdegoms allenlijck bereyscht ver-
 gheldinghe der liefden en ghetrouwicheydt.
 Doozder hoe sochbuldigh en dicwils sy haer
 ghencerde met de gebeden ende waken meyne-
 ick ghenoech daer dooz claer te zijn / om dat sy
 noyt eenighe ghewoonlijcke ure des ghebedts
 ouergheslaghen en heeft : ten ware sy te bedde
 sieck lach / ofte bekommert was / arbejdende
 tot de salicheydt van haren euen naesten / ter
 glozen Godts. Waerom oock de Heere haer
 gheduerlijck saluende in haer gebeden / met de
 olie bande binnenste verblijdinghe / dooz de ge-
 durighe vertroostinghe van sijn teghenwooz-
 dicheydt / heeft haer veel stercker ende ghewel-
 diger gemaect tot de geestelijke oeffeninghe /
 dan haer de lichamelijke wel souden hebben
 connen maken. Sy onderhjel alle de infesse-
 len van haer oorden / met sulcken byalicheydt
 des gemoets / te weten / ter choozen te gaen / te
 bassen / gemeyne wercken te doen / en diergelijc-
 ken / dat sy die noyt achter en liet / ten hadde ge-
 weest dat sy seer beswaert gheweest hadde. De
 doozsake hier van beschrijft S. Bernaert / seg-
 ghende : Och als peimant deur den smaech der
 liefden / dzoncken gheworden is / van stonden
 aen is hy blijde tot allen arbeyt en pijn. Sy
 was een beinister van gherusticheyt der con-
 scientien ende sy hadde een bymoedicheyt des
 ghemoets / soo dat sy niet en koste verdraghen
 yet dat dese soude verstoort hebben / daerom ist
 dat sy wonderlijck is ghepresen gheweest van
 Godt / aen eenen peusen persoon : Want als

Ghedue-
 richeyt
 int gebet.

Deur het
 ghebedt,
 sterckte
 ende vvaer-
 kerheyt.

De liefde
 Godts
 verfoetet
 al.

hy int bidden den Heere vragghde wat dat hem meest in syne beminde behaeghde: **De Vrijheyde** Heere heeft geantwoort: De vrijheyde des herten. **des herte** Dese woorden hy verwonderende/ als minder achtende dese gaue als hy wel behoort soude hebben/ soo heeft hy wederom tot den Heere geseyt/ ende ick Heere meynde dat dit v alderbehaegelijest was boue andere/ te wete: dat sy nu dooz v gratie ghetomen was tot meerder kennisse haers selfs/ ende vieriger tot v ghelworden was. **De Heere** antwoorde. Het is soo ghelyck ghy meynst / nochtans dese gratie des bymoedicheyts is een middel/ ende is sulcken grooten ende costelycken goet / dat dooz haer sonder wysel de opperste volmaectheyt wort vercreghen/dooz dese wort dese myne wtverkozene tot allen uren bequaem om edelder ende edelder goet te ontfangen. Want sy en laet niet toe/dat haer herte niemers in hangē soude/ dat my soude tegenstaen/ oft waer deur ic belet soude worden. Wat dese byghet ghebeurdet/datse noyt toen liet / yet hy haer te houden / dat sy niet vanden doen en hadde/ oft terstont oozlof begheerende/gaf sy dat aen andere / nochtans met sulcken onderschept/ dat sy altyt verkoos de ghebzeckelijckste/ende armste/ende en nam hier in geen onderschept oft sy haer liefste vrienden waren/ oft haer meeste vyanden. Als haer yet booz quāte seggē/oft te doe dat veerdichde sy terstont af/op dat sy daer na inden dienst Godts oft inde oeffeninge des beschouwings niet en soude belet worden. Het welck hoe behagelijc dat het Godt was/is blyckelijck gelworden dooz dese openbaringhe. Als **S. Mechtildis** sangeresse sach den Heere sitten op eenen verheuen thoon / en dese syne wtverkozene ontrent hem wandelende/die

Het ouer
vloedich
yvech
doen.

was

waer dat sy haer keerden / altydt aensach sijn
 aenschyn / hoe wel dat sy daerentusschen het ge-
 ne dat wterlyck is / te weten / de oeffeninge vant
 wterlyck leuen / die sy te doen hadde / seer blyte-
 lyck beneerstichde. Als dit S. Mechtildis sach /
 ende daerom niet weynigh verwodert en was /
 soo heeft sy gehoozt vanden Heere / dat hy seyde:
 De handelinghe van dese mijne wtgelesene / is in
 mijn tegenwoordicheyt ghelijck ghy siet / want
 sy wandelt altydt booz in / begheerende sonder
 ophouden / ende soeckende te kennen die opper-
 ste geliefte in ghynder herten / ende alsoo haest als
 sy die verstaen heeft / soo haest sy haer / om die
 niet die meeste neersticheyt te voldoen / noch daer
 mede en rust sy niet / maer sy bekeert haer ter-
 stont wederom / om wat anders te kennen / en
 dat wederom te voldoen / ende daerom is alle
 haer leuen / in eenen lof ende eere. Waer op sy
 antwoorde. Mijnen Heere ist dat haer hande-
 linghe sulcks is / hoe comt het dan / dat sy som-
 wijlen eens anders gebreken / en ouertredinge
 soo swaer oordeelt. De Heere heeft seer minne-
 lijk geantwoort / seggende: daerom ist certeyn /
 om dat sy niet en can ghelijden enige vleckē in
 haer herte / soo en can sy oock niet gheen goet
 herte de gebreken lyden in heuren euen naesten.
 In haer cleeren ende anderen huyfraet / soo en
 sochte sy in geenderhande maniere (gelijck wel
 andere doen / niet sonder perijckel) eenighe ru-
 rijsheyt oft vertroostinghe / maer alleen den
 noot ende het profijt / ende een peder dinck had-
 de sy soo te lieuer in Godt / hoe sy meer daer deur
 verboordert wert tot de glorie Gods: waerom
 het schrijfoetsken / daer sy dickwils in schreef /
 ende den boeck daer sy dickwilder toeginck om
 te lesen / oft sekerlijck de boecken / daer de andere

Hoeda-
 nich de
 cleeren
 moeten
 zijn.

Hoe
 ende in
 vvat ma-
 nieren
 men de
 schepsele
 beminnē

dickwilder in lasen / oft die sy betuychde haer
 stichtelijcker te zijn / die hadde sy oock liever / om
 dat het schein dat sulcken dinck meer Godt
 diende / ende bekeert wert bouen andere tot sijn
 eere. Want sy en beminde niet dan om Godts
 wille / daerom oock de dinghen die meer dienden
 tot de liefde / tot Christus / ende sijn cere / die be-
 minde sy oock meest. Sy plochte alle dinghen
 soo te stieren tot de eere Godts / dat sy oock de
 weldaden / die haer van Godt ghegint waren /
 niet en gebuyckte booz haer / maer booz de cere
 Godts: waerom oock als sy yet wtgaf aen haer
 seluen / als des noot hebbende / soo was sy seer
 verblijt bouen maten / niet anders dan oft sy
 het selfste gheoffert hadde op den autae tot
 Godts glorie / oft dat sy dat den armen wtghe-
 repckt hadde: want sy beschoude den Heere in
 haer seluen / ende sy was bly / als sy hem in haer
 versien hadde. Waerom oft sy nu sliep / oft at /
 oft yet genackis oft ruste gaf aen haer lichaem /
 niet anders dan oft sy dat aen Godt ghedaen
 hadde / was sy verblijt. Want / gelijck ick gesept
 hebbe / sy sach Godt in haer / en wederom haer
 in hem. En daerom was sy blijde / om dat sy in
 haer hem ende haer moghte dienen ende goet
 doen / om sijnen wille: op dat soude mogen ber-
 vult worden dat vanden Heere gheseyt is: Hee
 gene dat ghy eenen van mijnen minsten ghedaen
 hebt, dat hebdy my ghedaen. Want het dochte
 haer / dat sy was de minste / en de berwoyenste
 van alle de schepselen. Waerom al wat sy aen
 haer seluen bestede / meynde sy dat het selfste
 besteet wert aen de minste die aen Godt hoort.
 Maer hoe aenghenaem dat Godt dusdanighe
 deuotie was / dat is haer op dusdanige maniere
 vertoont geweest. Als sy eens op eenen tijt haer
 hooft

Hoe sy
 Godt in
 haer sel-
 uen ghe-
 mack aen
 dede.

hoofst beswaert met eenighen arbeyt wilde ver-
 maken/ende dat sy daerom eenige specerijen in
 den mont nam: soo heeft de heere hem tot haer
 ghebogen door sijn goedertierenheydt/al oft hy
 van haer hadde willen ontfangen de soeticheyt
 des reucks/ hem gelatende al oft hy dien reuck
 van doen hadde gehad/ ende dat hy daer deure
 versterckt wert. Want eorts daer na hem op-
 rechende / gaf hy wt eenen al te soeten reuck/
 door sijnen asem / daer naer als met een blyde
 aensicht / al oft hy daerom gheglorieert hadde/
 sprack hy tot alle de heylighen: Siet wat nieuws
 dat ick nu van mijn bruyt ontfanghen hebbe.
 Nochtans hoe wel (gelyck ick gheseyt hebbe) sy
 dese de sveninghe met haer seluen hadde. Soo ist
 dat dese heylige ongeluck meer blyschap geboel-
 de / soo wanneer sy eenighe dierghelycke wel-
 daet aen haren euen naesten hadde bestee/dan
 wel eenighen breeckaert plochte te verheugen als
 hy van eenen penninc hondert marc vertreech.
 Sy hadde oock alle het hare soo ghemeyn met
 Godt / dat sy niet en begheerde te hebben dan
 sulcks als hy gaf. Waerom soo wanneer haer
 pet wert gegeven/dat sy soude ontfangē/oft het
 uit cleeren ware oft diergelijcke / soo sy de keur
 hadde om sulcks te verkiesen/alst haer geliefde/
 soo en wilde sy niet verkiesen/ maer met gesloten
 oogen repcte sy haer hant wt om te ontfangē/
 te weten/met sulcken meyninghe / dat al dat
 Godt bestiert hadde dat sy soude hebben/dat sy
 dat soo deure sijn wtrepkinghe ende voorzienic-
 heydt op dese maniere ontfanghen soude. Soo
 dan sulcs als sy tot dier tijt ontfinc/dat ont-
 finc sy met de meeste danckwillicheydt/al oft
 het haer van Godt hadde gegeven geweest. Eff
 oft het beste oft het slechste haer ontmoete / soo

Goetda-
 dicheyde
 tot heure
 naesten.

Het moet
alle vande
handen
vande
voorsich-
ticheydt
Godts ge-
nomen
worden.

en verminde sy dat niet anders / dan oft haer
met de Goddelijcke handen hadde gegunt ghe-
weest. Ende dierghelijcken al wat haer te doen
stont / dat selde sy dus te wercke / haer meynin-
ge tot Godt bestierende. Ende sy hadde een ghe-
weldighe vertroostinghe daer in / dat syt al
Godts boozsichtigheyt toe schreef / alles ontfa-
ghende door sijn goetwillichste bestieringhe /
de welke sy al om in alles aensijende / was aen-
schouwende. Sy hadde dickwils medelijden
met de ongheluckicheyt der Joden ende heyde-
nen / om dat sy niet en souden mede deelachtigh
zijn van hun gauen die sy lieden van Godt ont-
fangen hadden. Doozts soo scheen in haer niet
luttel de deught der bescheydenheyt. Het welck
dickwils hier deur is gebleken. Want hoe wel
sy seer wys was / ende vol van sententië vande
H. Schryft / soo dat sy op een ure aen veel ver-
sheyden liyde antwoort gaf / die raet van haer
berochte / ende dat in verseyden saken / ende
dat met sulcken verstandicheydt / dat te ver-
wonderen was : nochtans inde saken die haer
belangden / soo int doen / als int laten / lietsse die /
ouermits haer alle groote ootmoedicheyt ende
aldermeeste bescheydenheyt / ondersoecken ende
oordeelen by andere : ende albus raet gebraecht
hebbende / soo ruste sy daer op soo saechtmoe-
delijck ende ootmoedelijck / dat selden haer soo
behaeghe het gene sy eerst boozgenomē hadde /
oft sy en volghde veel lieuer de meyninghe van
andere. Nu waert dat ick in besonder wilde
schrijven van alle haer deughden / ende die een
pder besonder prisen / soo soude het boeck on-
matigh vallen. Laet dit ghenoech zijn dat alle
de deughden in haer claer zijn gheweest in op-
rechticheyt / als haer ghehoorzameheyt / matig-
heyt /

heyt/armheyt van geest/wijsheyt/sterckheyt/
 volstandicheyt/danckwillichheyt/ blyschap in
 missien te zijn/ende versmaetheyt des werelts/
 ende diergelycke meer andere. Want aengarn- Beschey-
entheyt
moedet
van de
deuchde.
 de de deughden / die wy bozen verhaelt hebben
 die hebben in haer soo claer ghescheneu/soo dat
 die genoegh te kennen geuen haer heylicheyt/al
 noeghen wy die andere ouer. Want de deught
 des beschepenthepds / vande welke wy eerst
 gancs gesproken hebben/de welke genoegh be-
 kent is te zijn een moeder van alle de deughde/
 die hadde haer ghemoet gansch beseten. Het be- Betroeg-
ven in
Godt.
 trouwen in Godt / welck is het grontsteunsel
 van alle andere deughden / ende aen het welck
 niet en wort gewepgert/datmen van Godt sou-
 de wenschen moghen/dat en heeft in haer nime- Ootmoed-
dicheyt.
 mermeer opgehouden/wat swaricheyt datter
 was. Nu dan oock de ootmoedicheyt / die een
 bewaerster is van alle de deughden / die hadde
 soo diepe wortelen ghemaect in haer herte: soo
 dat sy niet en ontwedder der bekozingen hadde
 connen wtgeroep worden. Ten laetsten de liefde Liefde.
 tot Godt ende haeren naesten/als Coninginne
 van alle de deughden / gelyck bouen gheseyt is:
 die heft haer heel van binnen ende van buyten
 beseten. Haer andere deughden moet ich om de
 roztheyt wille ouerslaen. Hoe wel waert/dat ick
 daer van begost te schryuen/ick meyne dat ons
 veel dringhen souden ontmoeten / die den leser
 moghelyck meer sichtighe by brengen sou-
 den / als walginghe: is die niet min te prissen
 souden zijn/ende te verwonderen/als die gesept
 zijn. Maer ghelyck ick gheseyt hebbe/dese zijn
 genoegh om te bebestighen / dat dese werckho-
 ren maecht Godts/waerachtigh is gheweest een
 van die hemelen (ghelyck bouen S. Bernaers
 schryft).

(schryft) inden welcken de Heere rust / als in eenen ghesetten thoon.

Vande wonderlijcke cracht van haer woorden,
ende haer ghebedt.

DAT XIII. CAPITTEL.

O dat de H. Kercke både verstandige hemelen / te weten bande H. Apostelen singt: Dit zijn de hemelē inde welke ghy o Chryste woōt / deur wiens woorden ghy dondert / in wiens teekenen ghy blicksemt. Ende door de welke ghy dauwet de gratien / soo sal ick oock naer mijn vermogen soecken te toonen / hoe dat dese dyp dinghen oock ouer een comen met dese werkerkozene Godts. Ende op dat ick / om te beginnen / spreke bande cracht van haer woorden. Wy hebben altydt seker ghehouden / dat haer woorden selbon oft nimmermeer pdel wederom tot haer quamen. Want daer was sulcken cracht inre / datter weynigh gebonden werdē / diese niet deur en ginghen. Maer soo wat / oft daer sy henen wilde dat vercreegh sy deur haer woorden. Waer ouer dat men haer niet onbegamelijck soude connen toeschryuen hebben dat van Eccles. De woorden van eenen wijzenman zijn als prickelen, ende als naghelen die diep ingheslaghen zijn. Maer om dat het broos bestand somtijlen schout te hoorzen de waerheydt met den geest der viericheyt wtgesproken / soo ist gebeurt dat eene met de welke sy by was / die sy met herde woorden hadde vermaent / veroert wert: de welke als sy deur gebeden banden Heere sochte te vercrighen (als gelept zijnde deur toeghepaentheydt der goedertierenheydt) dat

dat hy de viericheyt vanden puer in S. Geer-
 trupt soude temperen/ soo is sy op dese maniere
 vanden Heere gheleert gheweest: Als ick op
 aertryck wandelde/ soo hadde ick vierige toebe-
 weginghe tot de deughden / waerom dat alle
 onrechtbeerdicheyt my tegen was/ ende hier in
 is dese my als ghelyck. Ende daer op septe sy:
 Heere dat v woorden op der aerden aen sommi-
 ghe verdrayde menschen hert schenen / dat
 quam om een ander reden / maer dese schijnt
 oock te beroeren met hardicheyt der woorden/
 sulcke die anders gheseyt worden goet te zyn.
 Waer op de Heere antwoorde: Oock de Joden
 op dien tijt schenen heyligh te zyn/ die nachtaens
 aldermeest in my berergert werden. Hier by soo
 heeft Godt de Heere gedaunwet deur haer woo-
 den in vele van syn wtbercozene sijn gratien/
 die betuyghden / dat sy meer beweeght werden
 met een woort / als sy haer hoorzen spreken/
 dan deur het langhe spreken oock vande beste
 Predicanten. Dese waerheyt betuyghden oock
 de ouerbloedige tranen/ die sy stozte te wilsen sy
 sprack. Wy hebben dickwils ghestien weder-
 spannige ende herde menschen by haer comen
 die deur niemandt en costen verootmoedicht
 worden / alsse maer een weynigh tijdts haer
 woorden gehoorz en hadden/ datse terstont ver-
 andert zyn geworden: soo dat sy beloofden ter-
 stonden aen te gheloouen / ende te doen alsulcs
 als sy schuldhich waren. En dese gratie hebben
 wy ghebonden dat niet alleen in hare woorden
 en was gegeuen/ maer veel meer in haer gebet.
 Want dagelijcks vele beswaert met groote be-
 cozinghen en moepelijchheden / die hen hadden
 bevolen in haer ghebet / zyn soo ganschlijck
 van alle swaricheden verlost gheworden / ende
 daerom

Crache
 des ghe-
 bedts.

daerom quamen sy deur secrete vrienden eerst
 Godt bedancken/ ende daer na dese / ende dat
 om haer ontlastinghe. Onder dese zijnder som-
 mighe (dat niet en staet te swijgen) inden slaep
 vermaent geweest/ dat sy hun swaricheden aen
 haer te kennen sonden gheuen / ende als sy dat
 ghedaen hadden/ soo zijn sy volcomelijc outlast
 geworden. Wat andere hier af gheboelen / dat
 laet ick daer/ van mijns haluen ick en weerde-
 re dit niet minder als de gaue van miraculen
 ende teekenen. Want het en is niet minder
 welbaet dat de sielen ghene sen worden / als de
 lichamen. Maer op dat ick claerder mach ver-
 toonē dat de gracie der miraculē haer ooc niet
 gelwegert en is geweest / maer doozluchtigher
 gemaect is geweest vanden Heere der crachtē/
 die in haer woonde/ dooz het ontweber-leggelijc
 getuygenis van sommighe teekenen/ soo sal ick
 hier by bozgen eenige tot circaet van dese maget/
 ende tot lof ende glorie van dien/ die haer sulche
 wonderlijckheben gheschoncken heeft.

Van sommighe hare miraculen,

DAT XIII. CAPITTEL.

HET is gheschiet op een seker iaer dat het
 weder inde Meerte gheduerlijck soo straf
 bleef / dat de menschen ende de beesten ge-
 seharen waren te vallen in een groot perijckel
 des doots. Het was een gemeyn clachte/ dat in
 dat iaer geen byuchten oft cozen soude wassen:
 ende dat ouermits de couwe/ sy ten doot niet en
 souden comen. Want men seyde dat den oogst
 ouermits de gesteltenis des maents / ende ghe-
 steltenis des maes ende sterren/ noch lange rye
 soude

soude dueren. Wat soude sy doen dese wtberko-
 ren Godts hoorende alle ghemeyne schade?
 Sekerlycks gelijck sy gewoon was/soo broghte
 sy het alle booz onsen lieuen Heere. Als sy inde
 misse was ende soude het H. Sacrament ons
 Heeren ontfanghen: soo badt sy den Heere booz
 dit ende booz andere meer dinghen. Het dochte
 haer dat het haer werck was te gheboelen al-
 lemans onghemack / met elck medeliden te
 hebben / ende ten lesten allemans ongheluck te
 verbidde. Soo dan naer het eynde des gebedts
 is haer door den Heere gheantwoort: Weest booz
 seker dat ghy in alles wat ghy begeert hebt/ver-
 hoorst zyt geweest. Waer op sy antwoorde: Heere
 sal ick seker weten dat ick verhoort ben / ende
 gelijck het betaemt moet ick v niet daerom be-
 dancken. Ist dat het soo is geeft my tot verseke-
 ringe dit teeken / ende laet desen sellen boost ge-
 tempert worden. Als sy dan dit gheseyt hadde
 haer bekeerende tot haer gewoonlijcke oeffen-
 ghe/ is sy ghegaen om het H. Sacrament te ont-
 fanghen. Als de misse wt was / ende als sy niet
 meer en dachte op het gene sy met den Heere ge-
 handelt hadde: soo heeft sy bevonden dat dert
 wech heel nat was / ende dat den sneeu ende het
 ys alomne smolt. Andere menschen die niet en
 wisten van haer ghebedt / noch de cracht van
 dat / die verwonderden hen om dat dese dinghen
 gebeurden teghen den natuerlijcken ende ghe-
 woonlijcken loop der natueren / ende sy seyden
 dat het was een tentatie die niet langhe en koste
 dueren / ouermidts dat dit niet en gebeurde
 na de natuerlijcke oorden / maer om dat Godt
 soude verhoonen dat sy waerachtelijck haer
 ghebedt verhoort hadde / soo isser terstont ghe-
 worden een genoechlijcke claerheyt des weder-
 gelijck

ghelijck inde Lenten / die langhe duerde.

2. Op eenen tijt des oosts ghebeurde dat den regen soo geduerich was / datmen breefde / datmen de tertwe ende ander kozenwerck vanden helde niet en soude hebben connen crifgen / ende daerom soo riepen sy met geduerige gebeden tot Godt / onder de welke als op eenen tijt dese ooc bat / soo was sy soo geweldich / ende soo moeyelijck den Heere / datse niet en begheerde op te houwen van het gebedt / vooz a leet sy den Heere versoent gheboelt hadde / ende ontfanghen beloftemisse van schoon weder / het welck alst de Heere haer beloofst hadde soo is het terstont al te fraep en weder geworden : hoe wel dat de dicke wolcken op dien tijdt alle de locht bevangen hadden.

3. Op eenen auont na het auondtmael / als die pant conbent om eenich werck te doen / waren ghegaen nae het boozhof / ende te wijle noch de sonne scheen / haer vertoonden sommighe wolcken die reghen dreychden / soo versuchte sy wt het binnenste van haer herte / ende sy sprack soo tot den Heere / dat wy het hoorde. O Heere Godt die een schepper zijt van alles / ick en wensche niet dat ghy als ghedwongen sout gehoorfacin zijn aen mijnen alderonweerdichste wille : maer ist dat v aldermilste goetheydt teghen het betamen van v rechtveerdicheyt haer gheweerdicht om mijnen wille alleen desen regen op te houwen / soo wensche ick dat beel eer v welbehagende wille geschiede / ende dat sy ontluycke. Dit seyde sy haren wille ouerguende aen Godt / als doen anders niet neysende als sin boozsinnicheyt / wenshende dat sinen wille soude volbrucht worden. Een wonderlycke sake / sy en hadde die woorden niet gheeynt / de blyemen / donderen / ende druppelen vanden regen die begosten

Roſten met ghewelt wt te verſten / ende ſy ver-
baert zijnde / dooz medelyden met haer medeſu-
ſters heeft weder tot den Heere gheſeyt. Goeder-
tierenſte Heere laet v goetheyt v wederhoutwen
(is dat het v ghelieſte is) inimmers ſoo langhe tot
dat wy het werck dat ons bevolen is volbrocht
hebben. Dooz dit ghebedt / om dat de Heere toos-
nen ſoude dat hyſe in alles verhoorde / heeft hy
den regen op gehoutwen / tot dat den arbeyt vol-
brocht was. Als ſy nu volbrocht was ende die
bant convent wederom gecomen waren binnes
waerts / ter wijlen ſy noch inde doze waren / ſoo
iſſer ſulcken grooten tempeest ouer gecomen van
regghen / blyem / ende donder / dat die buyten ge-
bleuen waren opt boozhof heel nat r' hups qua-
men. Soo geeft Godt gehoor aende gebeden der
geente die om ſijnen wille alle hun begheerten
verloochent hebbe.

Wy hebben geſeyt ſulchs als de Goddelijcke 47
goedertierenſheyt dooz haer gebrocht heeft booz
haren euen naeſten / nu / om dat niemandt en
ſoude dencken dat ſy booz een ander alleen deſe
gratie ghehadt ſoude hebben: ſoo ſtaet het te ſeg-
gen / hoe dat ſy booz haer ſeluen miraculeuselijc
ken ſonunige dinghen bycans ſonder ghebedt /
als de Heere met haer ſpelende vercreghen heeft.
Als ſy gheſeten was op eenen grooten hoop
ſtroys / ende wt haer handen quam te vallen oft
een ſpelle / oft naelde / oft diergelijchs yet cleyns
dat niemandt ouermidts de menichte des ſtroys
en ſoude willen ſoecken hebben / als wilt te vin-
den / ſoo ſeyde ſy datment hoorde. O Heere hoe
wel ick ſoude ſoecken / ſoo ſoudt ic ſonder bruch-
ten verlozen moeften doen / ten ware dat ghy
het wedergaeft. Dit geſeyt hebbende / haer oogers
anderſins wendende / ſoo rechte ſy met haer
handen

händen / die van Godt ghestiert worden / ende
 trock terstondt wt sulcks als sy sochte : al euen
 oft sy dat siende vander aerden opghenomen
 hadde. In alle diergelijke dingē die haer ouer-
 quamen watter te doen stont / t'sy groot / oft
 cleyn / soo booz haer / als booz andere / soo nam sy
 haer toeblicht tot den alderghetrousten raets-
 man / ende helper haerder sielen / want desen
 heeft sy altydt ghevonden haren volstandighen
 beminder.

5. Daer is ghebeurt namaels een al te grooten
 teinpeest van winden ende outweer / ende een al
 te groote droochte / de welke de menschen seyde
 (ghelyck het gebeurt) dat seer schadelijck soude
 zijn / als sy den Heere badt om dit quaet te ver-
 drijven / soo heeft de Heere tot haer geantwoort /
 de redene / waerom dat ick somwilsen de gebede
 van mijn wtbercozene verhoore / die en heeft
 gheen plaetse tusschen v ende my : want dooz
 mijn gratie soo is utwen wille soo bereenicht
 met den mijnen / dat ghy niet en soudt connen
 anders willen als ick / maer om dat ick dooz dit
 weder / booz my ghenomen hebbe te verbeteren
 sommighe wederspanninghe herten tegen my / op
 dat sy ten minsten dooz het ghebedt my soecken
 (want als sy nieuers gheen hulpe en vinden /
 soo comen sy tot my) soo ist nu van noode dat
 teghenwoordelijck v ghebedt niet verhoort en
 worde : maer om dat ghy niet en soudt meynen
 dat ghy te vergeefs ghebeden hadt / soo sal ick v
 nu een andere gheestelijke gifte gheuen / ende sy
 dat hoorende heeft dat wel genomen / verheucht
 zijnde / als sy oock in andere diergelijke dingen
 van Godt niet verhoort en wert. Maer nade-
 mael S. Gregorius seyt: dat de proeue van heyl-
 lichheit niet gelegen en is inde miraculen / maer
 inde

ende liefde tot fijnen naeften die een yghelijck
moet beminnen/ ghelijck fijn feluen (het welck
hoe dat het in dese wtberkozen Godts verbult
is/ghenoechfaem bouen ghefept is) dunckt my
genoech te zijn het ghene ick hier ghefept hebbe
vande luyfter der miraculen / dooz de welke
Godt haer geglozificeert heeft / om dat hyfe fonde
betoonen weerdich om in haer te woenen. Hoe
wel dat wy meest ghetrocken zijn geweest tot de
dingen die wy verhaelt hebben/ op dat niet ver-
fwegen worde/waer mede men sommighe mon-
den stoppen can/die tegen de genadichste barm-
herticheyt ende goedertierenheyt Godts deruen
fnozen/ende op dat geprefen worde het verrou-
wen der ootmoediger die tot hun groot boozdeel
verheugen in het goet dat sy geloouen te zijn in
hun euen naeften al oft het hun eyghen waer.

Vande sonderlinghe wtneementheydt der gratien
die aen dese Maecht van Godt ghegunt zijn
tot falicheyt van haren euen naeften.

DAT XV. CAPITTEL.

N Volghender sommighe dinghen die niet
te verfwijghen en waren/hoe wel dat ick die
met gheen minder arbeyt en hebbe conner
achterhalen / al hadden sy onder eenen grooten
fteen verborzen gheweest. Ick hebbe oock sou-
mighe andere dinghen verstaen van geloofweerd-
dighe perfoonen van dese maecht die my goet
ghedocht hebben hier by te boeghen. Want vele
plochten hun toedlucht te nemen tot dese / als
tot eenen goddelijcken mont / als sy in twijfel-
achtige dinghen tuffchen beyde warē hangende/
om dat sy raet van haer fouden ontfangen:ende
meest

meest die dooz broeginghen ghepraemt stonden/
 in twyfele oft sy om dat / oft wat anders daer
 sy dooz betweecht werden / souden hen onthou-
 den van ten H. Sacramente te gaen / aen de
 welke sy sonderlijck raedt gaf / ghelijck het van
 noode was / hem aenleydende. Andere bedwonck
 sy te betrouwen op de vermherticheydt Godts /
 ende soo te gaen godt - vruelyck ende ghes-
 troulyck tot dit Sacrament. Het is eens ghes-
 heurt als sy breesde (het welck de supuere sielen
 somwijlen ouercomt) dat sy soude verispelijck
 zijn vande verwaentheyt ende stouticheydt by
 Godt : ouermidts haer dochte dat sy te ghereet
 was op dier ghelijcke saken / als vooz gheseyt is /
 te beantwoorden / oft sekerlijcks ouermidts dat
 sy tot haer te deel auctoriteyts nam. Waerom
 dat sy met vast betrouwen haer toeblycht nam
 tot den Heere / hem te kennen gheuende de broe-
 ginge daer sy mede gheperst wert / waer op dat
 de Heere haer met dese woorden vertroost heeft.
 En wilt niet meer booztaen bresen / vertroost v/
 versterckt v / ende weest vooz seker. Ick ben ulw
 Heere v Godt. Ick v bemindet hebbe v ghescha-
 pen dooz mijn gewillige liefde. Ick hebbe v wt-
 bercozen / op dat ick in v dooz mijn gracie soude
 woenen / ende dat ick v ghebruycken soude in
 mijn wellusticheydt. Waerom soo wie my dooz
 v deuotelijck ende ootmoedelijck soecken die
 sal ick oock waerachtelijck beandtwoorden
 dooz v. Ende ick en sal noyt toelaten dat nie-
 mant / dien ick onweerdich cozdeele om te ont-
 fangen het H. Sacrament van mijn lichaem
 ende bloet / by v come om raet daer op van v te
 ontfanghen / ende daerom alle die ick tot v seyn-
 de bestwaert met bresen ende broeginghen ver-
 zondicht die / dat sy vyz tot my moghen comen.

Want

Want ick en ſal niemandt van dien ont utwen
 wille den vaderlijcken ſchoot ſluyten/ maer ick
 ſal hen bekent maken de omhellſinghe van mijn
 lieſlyck gheuepghen / ende ick en ſal hen niet
 wepgheren dat alderſoetſte kuſken des peys.
 Daer na als ſy booz eenen ghebeden hadde/ ende
 daerom beſchaemt was om dat dien booz den
 welcken ſy ghebeden hadde/ gheen ſekerder ende
 grooter betrouwen en hadde om meer te vercry-
 ghen als ſy nu hadde vercregen. De Heere heeft
 haer ſeer minnelijcken gheantwoort/ ſegghende:
 ſoo veel als yemant hoopt dooz v te vercryghen/
 dat ſal hy ſonder twyfel vercrygen. Oock al wat
 ghy yemant wt mijnen naem beloofst dat ſal ick
 hen ſekerlijck geuen: want hoe wel hy booz den
 welcken ghy bidt moghelijck dooz menſchelijcke
 cranckheyt belet zynde / mijn werckinghe niet
 getwaer en wort/ nochtans ſal ick boozderinghe
 wercken in ſyn ſiele. Nu ſommighe daghen ghe-
 leden zynde als ſy haer verwonderende deſe be-
 lofteniſſe Godts ouerdochte / niet ondachtich
 zynde haer eygen verwozenheyt/ ſoo vzaechde
 ſy den Heere/ hoe dat het hy quam/ dat hy haer
 die de verwozenſte was/ betweerdichde met deſe
 gratie/ ende dat hy ſoo wonderlijcke dinghen in
 haer vzochte. Tot welke de Heere antwoorde.
 En bekent de heylige Kercke niet dat ick alleen
 tot Beeter certijts geſeyt hebbe: Al dat ghy ſult
 ontbinden op der aerden/ dat ſal ontbondē zyn
 inden hemel/etc. Als ſy nochtans t ſamen heden
 geloofst dat het ſelfſte gheſchiet oock dooz de die-
 naers der H. Kercke/ waerom en ghelooft ghy
 dan oock niet dat ick al t ſelfde vermach ende
 wil volbrēngghen/ dat ick dooz het ingheuen van
 mijn goddelijcke liefde oock met mijnen mont v
 beloue. Daer na rakende haer tonghe ſeyde hy:

Siet ick hebbe mijn woorzen ghegeuen in ulwen mont/ ende al dat ghy aen andere dooz mijn ingeuen / ende in mynen name sult segghen / dat bebestighe ick met de waerheydt / ende soo wien ghy yet van mijn goetheyt beloost opder aerde/ dat sal ick vast en van weerden houden inden hemel. Op dese dingen heeft sy den Heere geantwoort: Heere ick soude droef zyn dat yemandt daerom soude verdoemt zyn/ als dat den Gheest my dwonck en seyde/ datter gheen soude ongestraft en blyft / oft dierghelijcken wat. Tot de welcke de Heere seyde: Alst ghebeurt / dat ghy dooz den yuer der rechtbeerdicheydt / ende der sielen sulcs spzeect: soo sal mijn voorzomende genade sulcken mensche / tot den welcken ghy spzeect/bermanen/ dat hy leetwesen neme van syn misdaet/ op dat hy sulcke straffe niet en verdiene / v woorzen versmaepende. Waer op sy wederom tot den Heere spzekende/ seyde: Ist dat het waer is/ mijn Heere/ ghelijck ghy seluer behyd/ dat v goetheyt dooz mynen mont spzeect/ hoe comt het dan / dat mijn woorzen soo weynigh wercken in somnighe die ick nochtans so bierighlyck wensche te verhoorden tot v glorie ende hun salicheyt? Waer op de Heere antwoorde. En weest niet verwondert dat v woorzen somwijlen te vergeefs/ ende sonder vrucht blijuē. Als ick wel eertijts spzekende in mijn menscheyt met de Goddelijcke biericheyt ende maght/ mijn woorzen nochtans geen vruchten der salicheydt en haerden in allemans herten. Want in sonderheyt worden alle dingen gheschiet dooz mijn goddelijcke voorzienicheyt / ende sy worden volmaecht op hunnen bequamen ende dooz mynen ghesetten tijdt.

Niet langhe daer na gebeurdet dat eenē dooz
hac

haer om eenigh ghebzeck bekeuen wert / waer-
 om ootmoedelijck vreesende oft sy mogelijk on-
 bescheyden oft ouertolligh geweest hadde / heeft
 sy haer toedlucht tot den Heere ghenomen / bid-
 dende dat sy soude verlicht worden met het licht
 vande Goddelijcke kennisse / op dat sy met nie-
 mant en soude ouer een comen / als met hem /
 dat is / met het welbehagen Gods / soo wanneer
 sy in eenighe sake soude antwoorden. Tot de
 welke wederom de Heere seyde: En wilt niet
 vreesen dochter / maer betrouwt. Ick gene b vooz-
 deel met dese sonderlinge priuilegie: dat soo wie/
 oock in wat sake dat het zy / ootmoedelijck b bet-
 soeckt ende getrouwelijck / dat ghy het binnenste
 van die sake / dooz het licht van mijn waerheyt
 sult doozsien / ende onderscheyden / gelijc ick dat
 onderscheyde ende oordeele / na de ghelegentheyt
 der saken ende des persoons. Ende wiens sake
 ick swaerder oordeele / dien suldy herder om
 mijnen wille antwoorden. Ende daer teghen in
 lichter sake suldy oock saechter antwoorde ghe-
 uen. Sy dit hoorende ende haer ontweerdicheyt
 bekennende / heeft gheseyt tot den Heere. O heer-
 schapper des hemels ende der aerden hout nu
 op de ouerbloedicheyt van b berinherticheden /
 want sulcken gauen / als maer zijnde asseheer
 ende aerde / ben ick gheheel ontweerdigh. Tot
 dit de Heere als soetelijck toespelende / seyde: En
 hoe is dat groot te weerderen / dat ick b gene te
 onderscheyden de saken van mijn vyantschap-
 pen / daer ick b dicwils te kennen geguen heb-
 be de herholentheden van mijn liefde. Ende hy
 heeft daer noch by gheboegt: soo wie met eenige
 droefheyt ende perffinge bevanghen / ootmoede-
 lijck ende dooz simpele waerheydt in b woorden
 eenigen raet ende vertroostinge soeckt / die en sal

van sijn meyninge niet wederlept worden. Ick dan Godt in v woonende / gedreuen dooz de goedertierenheyt van myn alderbloedighste liefde / wil dooz v aen veel menschen goet doen. Doozts de blychcap die v herte daer dooz gheboelt / die puttet wt de ouerbloedicheyt / sonder twyfselen / van mijn goddelijck herte.

Op eenen anderen tyt / als sy badt booz die haer waren bevolen / soo heeft sy verdient dese antwoort vanden Heere: Ghelijck eertijts / soo wie vatten den hozen vande outaer blyde wert / om dat sy peys ende byzdom gebonden hadde: soo nu oock om dat ick v barmhertelijck vercoeren hebbe / om in v te woenen / so wie betrouwde hem beveelt aen v gebeden / die sal dooz mijn gracie behouden worden. Ende de waerheyt van dese goddelijcke belofstemisse wert oock van een ander sijde versterckt / te weten / dooz het getuyghenis van ionckvrou Mechtildis sangster / (soeter memorien:) Aen de welke / als sy booz dese badt / is verdoont gheweest haer herte / als een vaste bygge: die van de eene zijde / dooz de menscheyt Christi / ende van de andere zijde dooz sijn Godtheyt / als twee mueren / werdt beschermt. Ende sy heeft verstaen dat de Heere tot haer seyde: Alle die hun beste doen / om ouer dese bygge tot my te comen / die en connen niet vallen noch strunckelen: dat is / die haer woorden anbeerden / ende ootmoedelijck haer bemaninghen onderdanigh zijn / en sullen inder ewicheyt vanden rechten wegh / die tot het ewigh leuen leyt niet missen.

Tot wat eynde Godt bevolen heeft, datmen desen boeck in het licht soude brenghen.

DAT XVI. CAPITTEL.

Als dese H. Maget verstaet hadde/ dat het den wille Gods was / dat dese schriften souden bande menschen bekent worden / haer verwonderende dachte sy wat profijt datter van comen soude: ouermits dat sy binnen haer leuen boozgenomen hadde/ niemanden die te beropenbare. Ende na haer doodt datter anders niet te verwachten en stont dan stoornisse: ouermits datmen daer niet profijtelycks wt soude connen halen. Als sy dit ouerdacht/soo heeft de Heere op haer gepepsen geantwoort/seggende. Ende wat profijt meynde dat daer af comt datter geschreuen is / hoe S. Catharina ter wijlen sy inden kercker was van my is besocht gheweest/ en dat ick haer gesept hebbe: VVeest volstandigh dochter: want ick ben met v. Ende wat volghet daer na dat ick ghelesen worde / besocht te hebben ingnen besonderen beminden Joannem / seggende: Comt mijnen beminden, &c. Maer ende andere meer diergelijcke soo van dese en andere mijne hepligen / waerom wordense gelesen / anders dan om dat de deuotie des lesers ende der hoorzders / daer door soude vermeerderd worden / ende om dat mijn goedertierentheyt tot het menschelijke geslachte soude beropenbaert worden. Ende daer by doende seyde hy: Op dese maniere magh onsteken worden de deuotie van sommige met begeerte tot sulcke dingen / als sy lesen / dat ghy van my ontfanghen hebt. Guetmerckende myn gratie / ende de milthepdt / van mijn goetheyt / die daerom sullen beneerstigen hun leuen tot beternisse te bekeren.

Op

Op eenen anderen tijt / als sy wederom haer
 verwonderde / hoe sy soo vanden Heere inden
 geest haer geboelde / gedreuen te worden / om dese
 schriften te veropenbaren / als hy wel wiste dat
 ter veel souden gebonden worden van soo cleynē
 gemoet / dat sy daer dooz niet alleen gheen stich-
 tinge en souden crijgen / maer die oock verach-
 ten ende berispen souden / soo heeft de Heere ghe-
 antwoort : Ick hebbe mijn gratie soo in v ghe-
 stelt / dat ick groote bruchten daer af sal eyssche.
 Ende daerom wilde ick wel / dat die dooz hun
 onmachtfaemheyt cleyn achten / die diergelycke
 gauen hebben : dese dinghen van v hoorzende ver-
 maent werden om oock hun gauen te bekennē /
 ende soo in danckbaerheyt (op dat mijn gratie
 in hen mochte vermeerderen) oock moghten
 wassen. Maer soo wie met een ergh herte lieuer
 die soecht te berispen / hun sonde sal op hen zijn /
 ende ghy sult onschuldygh ten eynde toe bliuen.
 Want de Propheet die seyt wt my : Ick sal hen
 stellen een scrucksel. Al oft hy wilde seggen. Ick
 bestiere veel / ende laet oock toe / ende bebele tot
 salicheyt van mijn wtbercozene : hoe wel de ver-
 woypene daer dooz vertergenisse lijden. Ende na-
 desen sin / soo heeft oock dese maghet dese woor-
 den verstaen / wetende dat de Heere somwilsen
 sijn wtbercozene stiert / om sommige dinghen te
 doen / daer andere mede verargert worden. En
 daerom en hoeuen de wtbercozene die wercken
 niet achter te laten / om dat sy vrede souden heb-
 ben met sulcke / die alle dinghen berstooren ende
 berkeeren. Den besten peys is / dooz het goet het
 quaet te verwinnen / dat is / niet achterlatē dat
 penant weet dat Godt behaghelelyck is / hoe wel
 de quade menschen dat berkeeren / eude daerom
 pzeutelen. Want dierghelycke menschen en zijn
 niet

De beste
 peys.

niet te winnen ende te versoenu met Godts wille achter te laten/ maer door eenighe andere diensten ende goetwillicheden. Dit is den alderheylighsten middel om synen ruen naesten te winnen. Ende hoe wel het ghebeurde datmen hier door niet en boozderde / ouermidts hun hertneckighe hardicheyt / door de welke sy het goet willen wederstaen / soo en salmen niet verliesen de groote verdieste bande ootmoedicheyt: Maer van sulcke / die Godts wercken niet en willen geloouen/ spreekt Hugo aldus. Dat de geloouige altijt wat hebben waer van sy souden connen twyfelē / en dat de ongheloouige altijt wat hebben / dat sy souden connen gheloouen: op dat den gheloouighen om hun gelooue rechtbeerdelijck soude loon ghegheuen worden / ende aen de ongheloouighe om hun ongheloouicheydt straffe.

Hoemen
sijnē cūē
naesten
vvinnaen
sal.

De S. Vi-
ctore.
Vvaerom
de geloo-
uige loon
ende de
ongeloo-
uighe
straffe
crijghen.

Van noch blijckelijcker ghetuyghenissen, dat de Heere door dese sijn welbehaghen vrochte sonder eenigh wederstandt.

DAT XVII. CAPITTEL.

ALs onder andere denghden de ootmoedicheyt wies/ in dese wtbercozen Godts/ so wies oock in haer de supuere hreese Godts/ ende oock een grondighe kennisse haers selfs/ door de welke dagelycs ouerleggende haer eyghen verworpenheyt ende ontweerdicheyt/ sy haer seluen ondanckbaer oordeelde / ouer soo groote ende so vele weldaden Godts. Waerom comende hy S. Mechtildis die seer vermaert was aldoen inde gratie der beropenbaringe/ heeftse hare eerweerdicheyt seer ootmoedelijck gebeden/ dat sy aen de Heere op de boozsepde gratien te rade soude gaē.
Sy

Visioen
van Sinte
Mechtil-
dis.

Sy en wilde niet als twyfelachtigh bande booz
seyde gratien sekerheyt crygē: maer tot meerder
danckbaerheyt verweckt worden / ende booz de
toecomende cleynherticheyt versterckt worden:
als sy boozts aen / ouermerckende de grootheyt
van haer onweerdicheydt de selue haer om te
wanchelen soude becozen. Waerom als S.
Mechtildis / gelijk sy gebeden was / haer begenē
hadde tot het gebet / om met den Heere booz haer
te beraden: so heeft sy gesien den Heere Jesum de
blommigen bypdegoin / den teeren en schoonen
van ghedaente ouer dupsent Enghelen / die aen
hadde groene cleederen / die van binnen schenen
bergult te zyn / ende dat hy met syn lustige rech-
ter hant lieuelijck omhelsde dese / daer sy booz
bat / soo dat de sincker zijde bande Maget / daer
het herte leyt / als aenghehecht aen cleefde aen de
openinghe bande amoureuze wonde van Jesus.
Sy sach oock daer - en - tegen / dat S. Geertruyt
met haer sincker handt tot op den rugghe den
Heere Jesum omhelsde. Des haer verwonde-
rende begeerde sy te weten was dit visioen seggen
wilde. Tot de welcke de Heere seyde: Booz de
groenicheyt van mijn cleederen / die van binnen
heel bergult zyn / weet dat bediet wort / hoe dat
de werkinghe van mijn Godtheyt gheheel door
liefde groeyt ende bloeyt. Ende dit weder verha-
lende. Mijn geheele werkinghe seyde hy / bloeyt
ende is groen in dese siele. Ende in dat ghy siet
dat haer herte aen mijn zijde gehecht is / soo ver-
staet dat ickse my soo bequamelijck toegevoert
hebbe / dat sy tot elcken stont magh ontfangen /
den inbloedt van mijn Godtheydt. Alsdoen soo
vraechde sy boozder / seggende: Hebdy dan / mijn
Heere / aen dese uwe wtvercozene sulcke gauen
ghegeuen / door de welcke sy sonder zorghe magh
ante

antwoerden alle de gene die by haer comen om
 licht in hun handelingen ende twyfelingē/ ende
 hun twyfelachticheden te ontknoopen/ en̄ her
 seker eude sonder sozge te maken/ in de waerheyt
 van v kennisse. Is dat by v baste/ dat alle/ die
 dooz haer v sullen soecken/ sullen oock hulpe vin
 den tot hun salicheydt? Hebt ghy haer dit selue
 beloest met dese ende dese woorzen/ die sy my tot
 haer onderwysinghe/ ende ouermidts haer oot
 moedicheydt beropenbaert heeft? Waer op seer
 vriendelijck de Heere antwoordende gheseydt
 heeft. Ick hebse sekerlycks met die sonderlinghe
 boozbeelen begift. Al wat yemant hoopt dooz
 haer te moghen vercrighen dat sal hy sonder
 twyfel vercrighen. Daer naer: soo wie sy ooz
 deelt weerdigh te zyn / om de gemeynschap des
 autaers te genieten/ die en sal myn beruhtic
 heyt nimmermeer ontweerdigh oordeelen. Ten
 derden/ soo wie dooz haer tot de nuttinge des h.
 Sacraments vermaent wort / die sal met meer
 geneyghlycheydt van my aenghesien worden.
 Ten vierden: een yegelycks gebzeken der genen
 die by haer comen / sal sy oordeelen naer myn
 Goddelijcke bescheydicheyt oft lichter oft swaer
 der te zyn gelyck ickse oordeele. Maer ouermidts
 datter dzy zyn inden hemel die getuygenisse ge
 uen/ te weten. Den Vader/ het woort/ ende den
 h. Geest/ soo moet sy oock oplicht nemen tot het
 ghetuygenisse van dzy dingen die hier volghen.
 Erst gancs: sal sy gade slaē als sy met yeman
 den spreekt/ oft sy gheboelt/ dat sy dooz den Geest
 van binnen gedreuen wort om te spreken. Ten
 tweeden: sal sy bemercken oft die met haer
 spreekt/ leetwesen heeft van sijn ghebzeken/ oft
 immers hy begheert leetwesen te hebben. Ten
 derden: sal sy daer op letten / oft hy goede mey
 ninghe

Voordes
 len der
 ganc van
 S. Geest
 truyt

1.

2.

3.

4.

1.

2.

3.

ninghe

ninghe heeft. Ende waer sy dese dyp dingghen
 bint maghse dyp ende sonder twyfel ende eenige
 hoochinghe / alles wat haer weert denet te spre-
 ken / antwoerden. Want sekerlyck ick salt al
 van weerden houden dat sy van mijn goeder-
 tierenheydt aen sulcke menschen sal beloonen/
 ende sy heeft noch daer by gheboeght: So dick-
 wils als sy pemaent wil aenspreken laetse vooz
 allen als tot my toegheestende versuchten: op
 datse tot haer intrecke de Goddelijcke ingeestun-
 ghe van mijn herte / daer na al wat sy sal spre-
 ken / laet dat sonder twyfel / ende vooz seker al
 oft van my gesproken ware / gehouden worden/
 noch sy / noch oock de hoorders sullen bedrogen
 worden: want het verborghen van mijn herte
 sal dooz haer woorden kennelijc worden. Daer
 na soo heeft de Heere dit hier noch by gehange.
 Laet haer getrouwe houden het ghetuyghenisse
 van v woorden (want sy v tot my ghesonden
 heeft) op dat / so wanneer sy naer eenigen langen
 tijt soude gevoelen / dat dese ontfangen gratie in
 haer een weynighsken soude verflaunwen (gelijck
 het somwylen ghebeurt) dooz verscheyden ende
 veel becommerringhen) dat sy alsdan nochtans
 niet en mistrouwe / noch en twijfele van mijn
 gratie: want ick sal de priuilegien vande vooz-
 seyde gauen haer sekerlyck ende vastelijck be-
 waren: so datse nimmermeer en sullen vergaen/
 alle de daghen haers leuens. Wederom heeft
 S. Machtildis ghezaecht oft dese wtbercozene
 beertruyt daer enige besmetheyt dooz creeght:
 oft waerom dat het quam dat sy tot allen uren
 haer beneerstighde om te volbrueghen sulcs als
 haer inden sin quam om te doen. Want altydt
 was haer ghemoet enen bereyt / oft sy hadt / oft
 schreef / las / oft haren naesten onderwees / pe-
 maent

Vat ma-
 niere mē
 gebruyc-
 ken sal eer
 men ye-
 mant aen
 spreect.

mant bekeest oft vertrooste. De Heere heeft ghe-
 antwoort: Ick hebbe mijn herte soo barmherte-
 lijck ende soo onberschepdelijck met haer siele
 vereenicht/dat sy met my is gheworden eenen
 geest. Hier dooz comt het haer dat sy in als ende
 tot als soo eendraghtelijck ouer een comt met
 mijnen wille/datter geen meerder eendrachtic-
 heyt is der leden van een lichaem met het herte/
 als haer herte met my. Ghelijckerwijs als een
 mensche in syu herte pepst / doet dat terstont de
 handen ouer een comen met het herte ende ghe-
 hoorzaem zyn / ende beweghen hen om te doen.
 Als hy wederom pepst / siet dat de ooghen ghe-
 hoorzaem zijnde terstont gheopent worden: soo
 oock is sy geduerigh by my. Ende tot alleu ieren
 volbringt sy dat ick meyne:want ick hebbe haer
 dooz my op een sonderlinghe maniere bercofen
 din in haer te woonen: waerom dat haren
 wille / ende oock het werck van haren goeden
 wille in mijn herte gebesticht is / als mijn rech-
 ter hant / dooz de welcke ick wercke sulcks alst
 my ghelieft / haer verstant is my booz mijn oor-
 gen / als sy verstaet die dingen die my genozgen.
 Ende de dzifticheyt van haren gheest is my als
 een tonghe: want ghedreuen zijnde dooz desen
 Gheest / soo spreekt sy sulcks als ick wil. Ick
 gebuycke haer bescheydenheit booz mijn oor-
 ren. Want de ooren mijnder barmherticheydt
 neyghen hen daer toe / al waer sy dooz de goet-
 heydt des medelijdens toe ghebogen wort. Ick
 ghebuycke haer booznemen tot voeten als sy
 sulcs booznecint dat my betaemt te volgen. Hier
 om so ist dat sy na de dzifticheyt van mijne Geest
 alijt gedwongē is te haeste:om als sy een dincck
 gedaē heeft/terstot soude gereet gebonden wordē
 en beerdigh tot een ander / naer mijn ingheuen.

Haer conscientie is wel gherust / noch sy en is niet beangst dooz eenigh vzoeghsel / al versuynt sy somtvylen wat van haer gewoonlyche oeffeninghe: want hoe wel dese schijnen achtergelaten / om my gehooysaem te zyn: nochtans aen een ander oort / daer in gnen wille dooz volbzoght wort / ist dat het selfste met dobbel vruchten vergolden worden.

Een ander seer deuoot herte des Heeren / die genoegsaem was verlicht inde geestelyche kennisse / ende die gheproeft was / die danckte Godt booz die gauen die hy aen dese Maget ghegeuen hadde. Mer den welcken oock een visioen ende openbaringe ingebzoght wert vande privilegie van dese wtbercozene / ende vande vereenige van haer siele met Godt / die gelyckformich ende heel gelijc was met dat van S. Mechtildis voorszeyt is. Waer wt blijct het gene voorszeyt is waerachtich te zyn / ende vast sonder missen wt Godt te roumen / wiens getuygenissen zyn al te geloofselijck geworden. Want Godt heeft dese alle heyde (te weten van S. Mechtildis / ende van dese deuote) haer oorz / dat is haer verstant ontbonden / om dat sy al euen ghelijche aderen van een sijn ghedruys / als het schuyfelen van een dun windken souden ontfangen / belangende den staet van dese maget / en dat op een gelijche maniere. Hoe wel de beropen baringe van de eene / aen de andere niet meer oorkont en was / als die van Roumen op desen oogeblick ghegeuen wort / te weten / wat daer-en-tussche die van Jerusalem doen. Maer dese deuote die seyde: dat haer noch daer-en-bouen was beropenbaert in haer visioen oft beropenbaringhe / te weten: Dat alle de gauen der gratien Godts die dese Seertruyt doer ontfangen hadde / veel minder waren als die sy noch

noch soude aensfangē dooz de instortinge Gods.
 Daer by hanghende seyde sy: dat sy tot sulcken
 vereeninge met Godt comē soude/ dat haer oogē
 anders niet en souden sien dan sulcks als Godt
 dooz die sal willen sien/ noch haren mont en sou-
 de anders niet spreken/ dan dat Godt dooz dien
 sal willen spreken/ ende soo van d'andere. Maer
 wanneer sy die gauen vanden Heere ontfangen
 heeft/ ende hoe dat dit verbult is/ dat meynen
 wy alleen bekent te zyn aenden wtreycker van
 alle gratien/ ende aen haer die gegont is gewor-
 den die te gevoelen/ hoe wel datse oock niet onbe-
 kent en zyn geweest voor de gene die neerstelijck
 ondersoekende de gauen in dese heylige die heb-
 ben connen verstaen.

Hoe sy de saechtmoedicheyt, lijtsaemheyde, ende
 stillicheyt des gemoets bewaerde, ende alle
 de werckinghe Godts van sijn hant
 blijdelijck ontfinc.

DAT XVIII. CAPITTEL.

ALS dese wtbercozene Godts op eenen tijt S.
 Mechtildis gebeden hadde/ dat sy dooz haer
 gebedt booz haer vercrijgen soude de deught des
 saechtmoedicheyts/ ende lijtsaemhepts. Want
 het dochte haer dat sy dese meest van doen had-
 de. Ende als S. Mechtildis ghelijck haer gebe-
 den was/ den Heere badt/ soo heeft sy dese ant-
 woorde van hem ontfangen. De saechtmoedic- Manfue-
 heyt/ int latijn Manfuetudo, die my in haer be- tudo qua-
 haeght/ die heeft haren naem in haer gecregen/ si mansio-
à manendo, dat is/ bliuen. Om dat ick in haer nis con-
 woone / so betaemt het oock dat sy met my bli- suetudo,
 ue. Oft ist van noode dat sy upt gaet/ laetse doen aut manē
 als een teere bruyt/ die hare bruydegom by haer di consue-
 heeft. Dese als sy moer upt gaen/ so neemt sy ha- tudo,

Eermen
spreekt
varmen
doen sal.

Patientia
paci-
entia.

ren bypdegom met der hant / ende sy leyt hem
uyt met haer / niet anders alst haer goet ende
noodigh duncken sal / uyt te gaen vande soete
ruste der binnenste beschouwinghe tot de wer-
kinge des salicheyds van haren euen naesten /
laetse op haer herte drucken het salighmakende
teekken des crups / ende eer dat sy uyt spreekt /
falsse immers met een woordken mijnen naem
noemen / ende daer naer falsse voorts- brenghen
al wat haer dooz mijn gratie sal inballen. Dies-
gelijck oock de lydtfaemheyt int latijn Patientia,
die my in haer moet behaghen / heeft haren
naem gecregen van Pax dat is vrede / en scientia
dat is wetenschap. Want sulcken beneerstigen
moet sy hebben soo tot de vrede / als tot de lydt-
faemheyt / dat sy in teghenspoet geen van dese
beyde en verliese / laet se ooc altyt inden sin heb-
ben ende weten waerom dat sy lijdt / dat is / dat
sy in haer niet en vinde waerom dat sy lijdt / oft
waerom dat sy haer ouer geeft om te lijden / als
alleen de liefde / op dat sy my tooge een waerach-
tigh teekken des getrouwicheyts.

Eenen anderen die dese Maget heel onbekent
was / anders dan dat sy ouer langen tijt haer in
sijn ghebeden bevolen hadde / als hy vooz haer
badt / soo heeft hy dusdanighen antwoorde van
Godt ontfangen. Ic hebbe haer becofen om in
haer te wonen / op dat ick mijn ghenoechten in
haer soude hebben / so dan al dat in haer bemint
wozt dat is mijn werck / ende soo wie haer be-
mint die bemint mijn werck in haer. Waerom
soo wie in haer niet en can begrijpen haer bin-
nenste gauen ende geestelijcke / laet die ten min-
sten mijn wterlijcke gratien in haer beminnen /
re weten haer heblijcheyt / welsprekentheyt / ende
dierghelijcke. Want daerom heb ickse ballinck
ghe

oemaeckt van alle haer vrienden ende maghen/
 in dat niemant haer soude beminnen om haer
 maegschap wille/ maer om dat ick alleen soude
 de oorsake zijn/ waerom datse van elck een sou-
 de bemint worden.

Noch een ander/ als hy ooc op deser boeghen
 booz dese maget dat/ soo vzaechde hy den Heere
 daer by: waer dooz dat het quam dat dese Ma-
 get/die nu soo veel iaren onderbonden hadde de
 gemeenschap vande Goddelijcke tegenwoordic-
 heyt/haer nochtans liet boozstaen datse soo on-
 achtfaem leefde/daer sy nochtans in haer niet
 en vont sulcken sware sonde/dat sy daer dooz
 sonds ghebonden hebben den Heere op haer ber-
 stoort. De Heere antwoorde: daer dooz comt het
 dat ick my nimmermeer op haer verstoort en
 toone/om dat sy alle mijn wercken oordeelt de
 alderbeste ende rechtbeerdighste te zyn. Ende
 daerom en laetse niet toe in haer eenigh beroert-
 sel/ende hoe wel het somtijden gebeurt / dat het
 haer moepelyck valt sulcks als haer ouerbalt/
 soo ist nochtans dat sy alle moepelyckheyt des
 ghemoets oft tempert oft berdyft / als sy pepst
 dat het soo is gheschiet dooz de bestieringhe van
 mijn boozsichticheyt. Ende daerom verroone ic
 my aen haer altyt als versoent. Ende als dese
 maghet dit verstaen hadde/te wetē/ dat de Hee-
 re dooz sijn eygen goetheyt soo geantwoort had-
 de/ soo heeft sy hem (gelijck het betaeinde) alder
 deuorighste dancksegginge gegeven booz de va-
 derlijcke melweerdicheydt. Onder andere aldus
 seggende: Mijnen aldersoetsten beininder/ hoe ist
 mogelijk dat v goedertierētheyt mijne so groote
 en menighbuldige boos heyt soo lanemoedelijck
 berdyeght/ en dat daerom/ dat v boozsichticheyt
 ende bestieringe ende alle uwe volmaekelste ende

Hoe dat-
 men de
 beroertē
 en moey-
 lijcheden
 des ghe-
 moets
 schouwe
 sal.

Fraey ghe-
lijkenisse

pryselijke wercken my niet en connen mis-
gen: daer nochtans dat sy my behagē niet mijn
deught en is/maer van v ouerghebenedijde vol-
maectheyt ende gheluckicheydt die niet en cont
werckē dat onrechtbeerdigh is/ maer het alder-
beste ende loffelijcke: Waer op de Heere dese ge-
lijkenisse gebuyckende geantwoort heeft. Als
eenen leser eenigh cleyn schryft siet / dat hē dunct
hy niet wel en sal connen lesen / soo neemt hy
eenen byl/dooz wiens gebuyck de letter grooter
schijnt. Dit en ghebeurt nochtans niet dooz de
veraderinge des schryftes/ maer dooz het gebuyck
vanden byl. Soo oock/ o dochter/ alle uwe on-
volmaectheden ende gebreken/ so icker eenighe
vinde/ verbulle ich ende rechtse op/dooz de ouer-
bloedicheyt vā mijn al te milde goederterēheyt.

Van noch claerder verlichting e en ghemeynsamer
vereeninghe van haer siele met Godt.

DAT XIX. CAPITTEL.

Ontrec-
kinge der
gratien
vvanneer
die de ver-
diensten
vermeert-
dert,

ALS sy in een wijle tydts dooz Godt niet ver-
socht en hadde geweest/ende daerom niet be-
swaert en was/so ist eens geschiet/ alst wel pas-
gaf/dat sy den Heere maeghde waerom dat het
quā. Waer op de Heere antwoorde: Het gebeurt
sontwylen/dat de vrienden malcanderen niet en
connen bekken/om dat sy al te na den anderen
zijn/te weren/als yemant synen byent omhelst/
die hy hem comt/ so geschiet het / dooz dien sy al
te na den anderen ghenaken/dat het ghenoege
der oogen daer dooz velet wort. Ende sy dat hoo-
rende heeft terstont verstaen dat dooz de ontrec-
kinghe der gratien de verdiensten der menschen
menighbuldelyc sontwylen vermeerderd wort/
is dat nochtans/ als de gratie ontrocken wort/
de

de menſche daer-en-tuſſchen niet ſlapper en
wordt in wel te doen/ende hem te beſteruen/hoe
wel dat hy met arbeyt dan werckt en meerder
ſwaricheyt geboelt.

Daer na/als ſy eens ouerdochte/waer hy dat
het toe quam / dat ſy nu anders banden Heere
beſocht wert/als ſy in boozgaende ſaren gebaert
hadde. De Heere heeft haer gheſeyt. Ende eerſte
ſaren hebbe ick v gheleert met berſcheyden ant-
woorde te geuen/op dat ghy ooc aen ander men-
ſchen mijn welbehagen ſout hebben mogen me-
dedeplen. Maer nu doen ick v geboelen in uwen
geest/dien ick verlichte allenlyc/ende oock v ber-
ſtaen mijn ingeeſtinge/ die ſeer ſwaer ſoude zyn
om met woorden wt te legghen. Want daerom
hebbe ick v bercofen/ daerom ghebzytcke ick v
om dat ghy my ſoudt zyn als een cabinet van
mijn ſchatten/ daer ic verſame de ryckdommen
van mijn gratien/ boozliende dat een peghelyck
in v magh bindē/ dat hy ſoect/als in een bywt/
die mededeelachtigh is van alle de verborgent-
heden van haren byzdegom/ ende die dooz een
lanckdyrige by woonē met haren byzdegom
in alles weet ende kent ſijn welbehagen. Want
dit welbehagen/ dat ſy dooz een ſonderlinge byz-
heyt van haren byzdegom geleert heeft / moet
ſy oock andere te kennen gheuen.

Doorts hoe dat ſy op een beſondere maniere/
gelijck bouen gheſeyt is/ verlicht is gheworden/
ende hoe ſy dat in haer was gewaer geworden/
dat heeft ſy by andere beleden. Want als ſy om
eenige ſekere ſake / hoe wel op het vterichlyckſte
was biddende/ ſoo en heeft ſy gheen antwoorde
banden Heere connen crigghen gelijck ſy pleegh.
Maer daer in wert ſy alleen meeſt berivoost/dat
ſy in haer gheboelde de gratie/ om booz pentan-

Teecken
vande
goddelijc
ke tegen-
vvoordic
heydt,

den te bidden. Want sy heeft geleert / so door die
ervarentheyt / als oock door de Goddelijcke in-
geestinghe / dat het dan soo voer seker soude ghe-
schieden / daer sy voer badt / als oft sy gheweest
hadde op dien tyt als den Heere haer antwoor-
dende verskerde. Soo wanneer voorts yemant
eenigen raet oft vertroostinghe sochte / soo voelde
sy dat haer ingestort wert in syn tegenwoordic-
heyt de ontknoopinghe ende raet / waer door sy
soude antwoorden / en dat met sulcken betrou-
wen rust ende sekerheyt / dat sy om te bevestigen
sulcken ingestorte waerheyt die voot soude wil-
len sternen hebben. Hoe wel dat sy eerst gancks
om sulcke dinghen te beantwoorden van eenigh
mensche oft boeck het minste niet gheleert en
hadde / ia oock eenichsins voer ghepeyst.

VVy moe-
ten ons
ende her-
onse beve-
len aan
die God-
delijcke
voorsin-
nicheydt.

Als sy oock om eenigh dinc badt / waer in
dat de Heere haer niet seker en beropenbaerde /
soo vertrooste sy haer / ende was seer blijde / om
dat sy vant dat de wysheyt Godts / die onbe-
spoorlyck is ende onbindelijck / haer oock ver-
bozghen wert : hoe wel dat het haer kennelijck
was dat die aen alle menschen sonder wtne-
minge der persoonen toe gedient wort / ende dit
als de gene die volcomentelijck met de Godlycke
liefde versaeint was. Daerom ghelooft en rade
sy als het sekerste alle dingen te belaten aen syn
voorsichticheyt / ende dat dede sy oock vrolijcker
ende lieuer / dan oft sy hadde voersocht alle de
verholentheden Godts.

Het eynde des eersten Boecks.

Hee